

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE A SENIOŘI

Diplomová práce

Studijní program: N7506 – Speciální pedagogika
Studijní obor: 7506T002 – Speciální pedagogika

Autor práce: **Bc. Tatiana Makovníková**
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Tatiana Makovníková**
Osobní číslo: **P13000868**
Studijní program: **N7506 Speciální pedagogika**
Studijní obor: **Speciální pedagogika**
Název tématu: **Informační a komunikační technologie a senioři**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl diplomové práce: Charakterizovat využívání informačních a komunikačních technologií seniory a zjistit u seniorů v České republice a Slovenské republice, jaké mají potřeby v oblasti využívání informačních a komunikačních technologií, jaký druh informačních a komunikačních technologií využívají a na jaké účely, zda se vzdělávají oblasti informačních a komunikačních technologií a jaká je jejich spokojenost s komunikací prostřednictvím informačních a komunikačních technologií.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava výzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Dotazník.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CEJPEK, J., 2005. Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-246-1037-X.

HAŠKOVCOVÁ, H., 2010. Fenomén stáří. 2. podst. přepr. a dopl. vyd. Praha: Havlíček Brain Team. ISBN 978-80-87109-19-9.

JEDLIČKOVÁ, P., 2006. Přístup k využívání ICT z hlediska dalšího vzdělávání: nerovnosti v zapojení do informační společnosti. Praha: Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání. ISBN 80-86728-36-6.

JIRÁK, J., KÖPLOVÁ, B., 2007. Média a společnost. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-287-4.

KRAS, P., 2001. Internet v kostce: užití v běžném životě. Praha: Fragment. ISBN 80-7200-493-X.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: **23. dubna 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **24. dubna 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 23. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Pod'akovanie

Ďakujem všetkým, ktorý mi akýmkoľvek spôsobom pomohli pri vypracovaní diplomovej práce. Ďakujem pánovi Mgr. Miroslavovi Meierovi, Ph.D. za jeho neoceniteľnú pomoc, rady, pripomienky a trpezlivosť. A predovšetkým ďakujem svojej rodine za pomoc a dôveru.

Tatiana Makovníková

Název diplomové práce: Informační a komunikační technologie a senioři

Meno a příjmení autora: Bc. Tatiana Makovníková

Akademický rok odevzdání diplomové práce: 2014/2015

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

Anotace

Cílem diplomové práce je charakterizovat využívání informačních a komunikačních technologií seniory a zjistit u seniorů v České republice a Slovenské republice, jaké mají potřeby v oblasti využívání informačních a komunikačních technologií, jaký druh informačních a komunikačních technologií využívají a na jaké účely, zda se vzdělávají oblasti informačních a komunikačních technologií a jaká je jejich spokojenost s komunikací prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část je zaměřena na vymezení základních pojmů, jako je senior, stáří a stárnutí, dále se zabývá životním stylem seniorů a potřebami seniorů. Poukazuje na důležitost stárnutí obyvatelstva, jako celosvětového problému a jeho legislativní řešení v dané problematice stárnutí v Slovenské a České republice, definováním informačních a komunikačních technologií a způsob, jak je můžou senioři využívat. Empirická část se věnuje vlastnímu výzkumu, který byl realizován pomocí metody dotazníku. Výzkumné zjištění by měla být přínosem k prohloubení a zlepšení orientace k dané problematice.

Klíčová slova: Česká republika, demografický vývoj, informační a komunikační technologie, potřeby, senioři, Slovenská republika, spokojenost, stárnutí, stáří, vzdělávání.

Name of the master thesis: Information and Communication Technologies and Seniors

Name and surname of author: Bc. Tatiana Makovníková

Academic year of submission master thesis: 2014/2015

Supervisor of master thesis: Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

Annotation

Purpose of Masters thesis is characteristic of using information and communication Technologies seniors and find out who seniors from Slovak republic and Czech republic have in the area of using of information and communication Technologies, and also to find out what kind of information and communication Technologies they are already using and in what purposes. If they are learning in the area of informational and communicational Technologies and what their degree of satisfaction by using information and communication Technologies for communication. Thesis is divided in theoretical and practical part. Theoretical part is focused on definition of basic terms, as for example: senior, old age and ageing, chapter further deals with lifestyle of seniors and their needs. Also points on importance of ageing of population, as world-wide problem and it is legislative solution in given problematics in Slovak Republic and Czech Republic and further define information and communication Technologies and the way can benefits seniors. The empirical deals with research using the method of questionnaire. Research conclusions should be of benefit to strengthen and improve the orientation of the art in given problematics.

Key words: Czech Republic, demographics, information and communication Technologies, needs, seniors, Slovak Republic, welfare, aging, age, education

Obsah

Zoznam tabuliek.....	10
Zoznam grafov	11
Úvod	12
Teoretická časť	14
1 Seniori	14
1.1 Starnutie a staroba	15
1.2 Vnímanie staroby seniorov	16
1.2.1 Životný štýl seniorov.....	17
1.2.2 Potreby seniorov	18
1.2.3 Vzdelávanie seniorov	21
2 Demografický vývoj obyvateľstva	22
2.1 Demografický vývoj obyvateľstva Českej republiky	22
2.2 Demografický vývoj obyvateľstva Slovenskej republiky.....	23
2.3 Projekcia obyvateľstva.....	24
3 Starnutie obyvateľstva ako celosvetový problém.....	25
3.1 Madridský medzinárodný akčný plán problematiky starnutia 2002	25
3.2 Legislatívne riešenie problematiky v Českej republike	26
3.2.1 Národný akčný plán podporujúci pozitívne starnutie pre obdobie rokov 2013 až 2017	26
3.2.2 Celoživotné vzdelávanie.....	26
3.3 Plnenie Národného akčného plánu podporujúceho pozitívne starnutie za rok 2013..	27
3.3.1 Plnenie cieľov zo strany Libereckého kraja	28
3.4 Legislatívne riešenie starnutia v Slovenskej republike.....	28
3.4.1 Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020.....	29
3.5 Plnenie Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014–2020	29
4 Informačné a komunikačné technológie	30
4.1 Hardware	30
4.1.1 Mobilný telefón.....	31
4.1.2 Osobný počítač.....	32
4.1.3 Notebook	32

4.1.4	Tablet	32
4.2	Software	33
4.3	Internet	33
4.3.1	Služby internetu	34
4.4	Počítačová gramotnosť obyvateľstva	35
4.4.1	Vybavenosť domácností informačnými a komunikačnými technológiami v Českej republike	35
4.4.2	Vybavenosť domácností informačnými a komunikačnými technológiami v Slovenskej republike	36
4.4.3	Využívanie informačných a komunikačných technológií seniormi	36
	Empirická časť	37
5	Cieľ diplomovej práce	37
6	Formulované hypotézy.....	37
7	Výskumná vzorka	37
7.1	Charakteristika Denného centra pre seniorov v Žiline	40
7.2	Charakteristika komunitného strediska Kontakt v Liberci	40
8	Metódy výskumu	41
9	Organizácia a spracovanie výskumu.....	42
10	Analýza a interpretácia výsledkov.....	43
11	Overenie hypotéz.....	64
	Záver.....	68
	Navrhované opatrenia.....	70
	Zoznam použitej literatúry a prameňov.....	71
	Prílohy	77

Zoznam tabuliek

<i>Tabuľka č. 1: Pohlavie respondentov</i>	<i>38</i>
<i>Tabuľka č. 2: Vek respondentov</i>	<i>38</i>
<i>Tabuľka č. 3: Vzdelanie respondentov.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabuľka č. 4: Najčastejšia komunikácia.....</i>	<i>43</i>
<i>Tabuľka č. 5: Aký druh informačných a komunikačných technológií respondenti najviac využívajú</i>	<i>44</i>
<i>Tabuľka č. 6: Potreby respondentov v oblasti informačných a komunikačných technológií</i>	<i>46</i>
<i>Tabuľka č. 7: Účely využívania informačných a komunikačných technológií.....</i>	<i>48</i>
<i>Tabuľka č. 8: Spokojnosť respondentov s využívaním informačných a komunikačných technológií</i>	<i>50</i>
<i>Tabuľka č. 9: Vzdelávanie v oblasti informačných a komunikačných technológií</i>	<i>52</i>
<i>Tabuľka č. 10: Využívanie internetu</i>	<i>52</i>
<i>Tabuľka č. 11: Jednoduchosť práce s internetom</i>	<i>53</i>
<i>Tabuľka č. 12: Možnosti komunikácie so svojimi blízkymi.....</i>	<i>54</i>
<i>Tabuľka č. 13: Obavy z používania internetu</i>	<i>55</i>
<i>Tabuľka č. 14: Na aké účely respondenti internet najviac využívajú.....</i>	<i>56</i>
<i>Tabuľka č. 15: Kde respondenti internet najviac využívajú.....</i>	<i>58</i>
<i>Tabuľka č. 16: Spôsob komunikácie s rodinou a priateľmi prostredníctvom internetu.....</i>	<i>59</i>
<i>Tabuľka č. 17: Záujem naučiť sa pracovať s počítačom a využívať jeho možnosti.....</i>	<i>61</i>
<i>Tabuľka č. 18: Najvhodnejší spôsob výučby.....</i>	<i>62</i>
<i>Tabuľka č. 19: Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát pre hypotézu 1.....</i>	<i>64</i>
<i>Tabuľka č. 20: Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát pre hypotézu 2.....</i>	<i>65</i>
<i>Tabuľka č. 21: Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát pre hypotézu 3.....</i>	<i>66</i>

Zoznam grafov

<i>Graf č. 1: Pohlavie respondentov</i>	38
<i>Graf č. 2: Vzdelanie respondentov</i>	39
<i>Graf č. 3: Najčastejšia komunikácia respondentov na Slovensku</i>	43
<i>Graf č. 4: Najčastejšia komunikácia respondentov v Česku</i>	44
<i>Graf č. 5: Aký druh informačných a komunikačných technológií respondenti najviac využívajú respondenti na Slovensku</i>	45
<i>Graf č. 6: Aký druh informačných a komunikačných technológií respondenti najviac využívajú respondenti v Česku</i>	45
<i>Graf č. 7: Potreby slovenských respondentov v oblasti informačných a komunikačných technológií</i>	46
<i>Graf č. 8: Potreby českých respondentov v oblasti informačných a komunikačných</i>	47
<i>Graf č. 9: Na aké účely respondenti zo Slovenska informačné a komunikačné technológie využívajú</i>	48
<i>Graf č. 10: Na aké účely respondenti z Česka informačné a komunikačné technológie.....</i>	49
<i>Graf č. 11: Spokojnosť respondentov zo Slovenska s využívaním informačných a.....</i>	50
<i>Graf č. 12: Spokojnosť respondentov z Česka s využívaním informačných a komunikačných technológií</i>	51
<i>Graf č. 13: Vzdelávanie v oblasti informačných a komunikačných technológií.....</i>	52
<i>Graf č. 14: Využívanie internetu</i>	53
<i>Graf č. 15: Jednoduchosť práce s internetom</i>	54
<i>Graf č. 16: Možnosti komunikácie so svojimi blízkymi</i>	54
<i>Graf č. 17: Obavy z používania internetu.....</i>	55
<i>Graf č. 18: Na aké účely respondenti zo Slovenska internet najviac využívajú.....</i>	56
<i>Graf č. 19: Na aké účely respondenti z Česka internet najviac využívajú</i>	57
<i>Graf č. 20: Kde respondenti zo Slovenska internet najviac využívajú</i>	58
<i>Graf č. 21: Kde respondenti z Česka internet najviac využívajú</i>	59
<i>Graf č. 22: Spôsob komunikácie s rodinou a priateľmi prostredníctvom internetu respondentov zo Slovenska</i>	60
<i>Graf č. 23: Spôsob komunikácie s rodinou a priateľmi prostredníctvom internetu respondentov z Česka</i>	60
<i>Graf č. 24: Záujem naučiť sa pracovať s počítačom a využívať jeho možnosti.....</i>	61
<i>Graf č. 25: Najvhodnejší spôsob výučby respondentov zo Slovenska</i>	62
<i>Graf č. 26: Najvhodnejší spôsob výučby respondentov z Česka.....</i>	63

Úvod

Johann Wolfgang Goethe pred približne dvoma storočiami napísal: „Šťastie je poznať v mladosti prednosti staroby a rovnako šťastie je udržať si v starobe prednosti mladosti“ (Goethe in Svoboda 2015). To bolo v dobe, kedy rodinné väzby boli podstatne užšie a medzigeneračné problémy nie až tak viditeľné, ako v súčasnej dobe. Ak tento výrok platil v dobe približne pred 200 rokmi, v dnešnej platí dvojnásobne. Ľudia sa mnohokrát vzájomne odcudzujú, omedzujú se na riešenie svojich vlastných problémov, stávajú sa sobeckými, nemajú čas na výchovu svojich detí, na pomoc druhým a svoje šťastie hľadajú v pracovných aktivitách, v nákupných strediskách, zábavnom priemysle, v lepšom prípade na zahraničných dovolenkách. Príčinu môžeme hľadať v uponáhľanej dobe súčasného sveta, v pracovných záťažach, v stresujúcej doprave, nedostatku času na vzájomnú komunikáciu medzi ľuďmi navzájom. Za tejto situácie sa potom bežne stáva, že dospelé deti nemajú na svojich rodičov dostatok času a ak si ho nájdú, nemajú už dosť trpezlivosti na to, aby počúvali ich náreky, ak ich bolí to, či ono, ako je všetko drahšie, ako sa im nikto nevenuje, ako sa s nimi nikto nerozpráva a ako se cítia osamelo. Vzťahy medzi nimi a vnúčatami môžu byť ešte horšie. Deti poznajú množstvo lepších možností ako tráviť voľný čas, a to často len pasívne u svojho počítača, ako navštevovať svojich prarodičov „niekde“ v domove dôchodcov. Preto sme si vybrali danú tému, aby sme sa pozreli na tento problém práve z pohľadu moderných informačných a komunikačných technológií, ktoré sú súčasnej mladej generácii tak blízke, a či by sa staršia generácia týmto moderným trendom nemohla prispôbiť. Mohlo by sa stať, že i hodnota seniorov by v očiach adolescentov stúpla a seniori by sa tak cítili spokojnejší.

Cieľom diplomovej práce je charakterizovať využívanie informačných a komunikačných technológií seniori a zistiť u seniorov v Českej republike a Slovenskej republike, aké majú potreby v oblasti využívania informačných a komunikačných technológií, aký druh informačných a komunikačných technológií využívajú a na aké účely, či sa vzdelávajú v oblasti informačných a komunikačných technológií a aká je ich spokojnosť s komunikáciou prostredníctvom informačných a komunikačných technológií.

Teoretická časť diplomovej práce je tvorená zo štyroch kapitol, v ktorých definujeme základné pojmy danej problematiky. V prvej kapitole definujeme pojmy ako senior, starobu a starnutie, vnímanie staroby, životný štýl seniorov, potreby

seniorov, vzdelávanie apod. V druhej kapitole sa zaoberáme demografickým vývojom obyvateľstva, kde sa zameriavame na demografický vývoj obyvateľstva v Českej a Slovenskej republike. Tretia kapitola rieši starnutie obyvateľstva ako celosvetový problém. Medzinárodný akčný plán problematiky starnutia a legislatívne riešenie problematiky starnutia v Českej republike a Slovenskej republike. Vo štvrtej kapitole sme si priblížili, čo patrí v kontexte tejto práce medzi informačné a komunikačné technológie, ich definíciu a spôsob ako ich môžu seniori využívať.

Empirická časť diplomovej práce je zameraná na analýzu výsledkov výskumu, ktorý sme uskutočnili v dennom centre pre seniorov v Žiline a v komunitnom stredisku Kontakt v Liberci. Výskum sme vykonali kvantitatívnou metódou prostredníctvom dotazníkov. Vyhodnotenú výsledky výskumu sme graficky spracovali, štatisticky si overili nami formulované hypotézy a spravili závery nášho výskumu.

Teoretická časť

1 Seniori

Pred tým než pristúpime ku skúmaniu uvedeného problému, pokúsime sa vyjasniť si niekoľko základných pojmov, bez ktorých sa v tejto práci nezaobídeme. Je dôležité si definovať pojem senior, starnutie a starobu. Proces starnutia prebieha ale u každého človeka do istej miery rozdielne, a práve z tohoto dôvodu dochádza k zložitému vymedzeniu definície toho, kedy je človek starý. Pojem senior môžeme v súčasnej spoločenskej realite považovať za bežne používané slovo. Vymedzenie pojmu senior v odborných literatúrach sa líši, prekrýva, ale aj vzájomne dopĺňa. Mnoho autorov chápe pojem senior rôznorodo.

Význam senior je podľa slovníka cudzích slov definovaný troma význammi. Prvý význam je chápaný ako označenie pre človeka staršieho z dvoch ľudí rovnakého mena, druhý význam pojmu senior sa používa pre príslušníka staršej vekovej kategórie a v treťom zmysle je chápaný senior ako člen určitého zboru, ktorý si zaslúži požívajúcu úctu (Senior 2015).

Sak a Kolesárová uvádzajú, že senior má najväčšiu zásobu životných skúseností, zažil spoločnosť v rôznych kritických situáciách a má nadhľad nad spoločenským dianím a pochopenie nad týmto spoločenským dianím (Sak, Kolesárová 2012, s. 21).

U vymedzení pojmu senior je dôležité vymedzenie veku. Členenie a terminológiu seniorského veku rozdeľuje Hudecová a Brozmanová Gregorová nasledovne:

- sénium, termín ktorý sa viaže k celému veku človeka do 60. roku života, označenie pre človeka po 60. roku života je senior.
- Starší vek, od 60.–74. roku života, jednotlivec sa označuje ako starší človek v počiatočnej fáze staroby. Vo vzdelávacích aktivitách zaraďujeme seniora do skupiny mladých seniorov.
- Staroba, od 75.–89. roku života, jednotlivec je v období vlastnej staroby. Vo vzdelávacích aktivitách zaraďujeme seniora do skupiny starých seniorov.
- Dlhovekosť – od 90 rokov a viac, jednotlivca označujeme jako dlhovekého človeka, vo vzdelávacích aktivitách ho zaraďujeme do skupiny veľmi starých seniorov (Šrobárová, Ďaláková 2013, s. 10).

Podľa nášho názoru sú seniori v dnešnej dobe chápaní ako ľudia nad 60. respektíve 65. rokom života bez ohľadu na ich zdravotný, fyzický a psychický stav, a bez ohľadu na to, či sú poberačmi starobného dôchodku alebo nie.

1.1 Starnutie a staroba

S pojmom senior úzko súvisí pojem starnutie a staroba. Starnutie môžeme definovať ako proces, ktorý postihuje každého človeka a je našou neoddeliteľnou súčasťou. Starnutie je prirodzený proces, počas ktorého nám ubúdajú naše adaptačné schopnosti a funkčné rezervy nášho organizmu. Premýšľanie o starobe bolo v minulosti výsadou hlavne filozofov a lekárov. Filozofovia zdôrazňovali etický rozmer a lekári chorých seniorov liečili a postupne upozorňovali na nevyužívané možnosti prevencie. Obyčajní ľudia si tiež hovorili o starobe hlavne ohľadom starostlivosti o chorých, ktorá bola poskytovaná seniorom v rodinách. Ľudia v praktickom živote žili inak, žili s Bohom a akceptovali prirodzené fázy, ktoré ľudský život prináša a k tým fázam samozrejme patrí aj starnutie (Haškovcová 2012, s. 40). Podľa Haškovcovej si ľudia od nepamäti želali žiť dlho a dožiť sa vysokého veku. Po dobu niekoľkých storočí bolo vyzreté starnutie veľmi vzácné a žiaduce. Dôležité je si hlavne uvedomiť, kto bol v minulosti braný za starého človeka. Väčšinou za starých ľudí boli považované osoby okolo 50. roku života, čo sa odkláňa od dnešných ľudí, ktorí sú v tomto veku veľmi produktívni a pracujúci ľudia (Haškovcová 2010, s. 21). Mnohí dnešní seniori by v dobe pred sto rokmi už pravdepodobne nežili a to z toho dôvodu, že hranica strednej dĺžky života bola o tridsať rokov nižšia. Dnešní seniori a seniori na začiatku dvadsiateho storočia vypadali inak, a to nielen oblečením, ktoré nosili, ale životným štýlom, ktorí viedli. Súčasné starnutie je modelované spoločnosťou, ktorá uznáva mladosť a jej atribúty. Existuje celá rada ako definovať pojem starnutie Podľa Saka a Kolesárovej sa krása človeka v súčasnosti redukuje na krásu tela a to nielen to prirodzené, ale hlavne telo umelo vytvorené rozными špecializovanými produktami, chirurgickými zákrokmi a podobne. A práve v tomto zdeformovanom svete pôsobí starnutie alebo senior ako niečo nepatričné. Tými trendami, ktoré nám spoločnosť vytvára, je ovplyvnená celá generácia ľudstva včetně seniorov (Sak, Kolesárová 2012, s. 14).

Výsledkom starnutia môžeme označiť starobu. Kedysi sa staroba spájala s odchodom do dôchodku. Dnes je ale tento pojem veľmi relatívny, tak ako pri definovaní seniora. Hoci sa

vek staroby nedá presne určiť, môžeme ale s istotou potvrdiť, že hranice veku sa posúvajú. Ten, kto bol pred desaťročiami považovaný za starého, býva dnes označovaný za osobu v strednom veku. Doba sa veľmi rýchlo mení. Kalvach popisuje starnutie ako neskoršiu fázu života človeka, ktorá je ohraničená dvoma časovými bodmi. Koniec tejto fázy je vymedzený smrťou, avšak začiatok tejto fázy nie je presne vymedzený, pretože procesy a javy, ktoré starnutie vytvárajú, do života človeka vstupujú postupne. Príchod týchto daných javov a procesov závisí od genetických vplyvov, životnej histórie, spoločenských a kultúrnych faktoroch a podobne (Kalvach, Zadák, Jiráček, Zavázalová, Sucharda, a kol. 2004, s. 47). Ian Stuart Hamilton rozlišuje primárne a sekundárne starnutie. Primárne starnutie zahŕňa telesné zmeny a sekundárne zmeny sú tie, ktoré sa objavujú v starobe najčastejšie, ale nie sú jeho nutným doprovodom (Stuart-Hamilton 1999, s. 18). Podľa Pokornej je starnutie vlastnosť každého živého organizmu a je neoddeliteľnou súčasťou života. Týka sa nielen jednotlivcov, ale je generalizované na celej populácie (Pokorná 2010, s. 7). Pacovský označuje starnutie ako prirodzenú a poslednú etapu ontogenetického vývoja. Starnutie môžeme podľa Pacovského rozdeliť na:

- vyšší starší vek: ranná staroba 60–74 rokov,
- pokročilý starecký vek, sénium, osoby medzi 75.–89. rokom,
- obdobie dlhovekosti 90 a viac rokov (Pacovský 1990, s. 28)

1.2 Vnímanie staroby seniorov

Vnímanie staroby seniorov je rôznorodé. Inak ju vnímajú mladí ľudia, inak jedinci v strednom či pokročilom veku. Hranice staroby nie sú fixné. Momentálne vládnucci kult mladosti, často spôsobuje to, že starí ľudia sú odtláčaní na okraj spoločnosti (Seni 2015). Záleží samozrejme aj na tom, či senior je pracovne aktívny, alebo je už v dôchodku. Ekonomicky aktívni seniori, ktorí i po dovŕšení dôchodkového veku zostávajú vo svojom zamestnaní, alebo vedľa poberania dôchodku majú ešte i ďalší príjem z pracovnej činnosti, sa často stávajú prispievateľmi svojim deťom. Problém ale môže nastať, keď si deti na takúto doplnkový zdroj príjmu zvyknú a prarodičia neskôr z rôznych dôvodov svoje zamestnanie ukončia. Do tej doby vreľý vzťah môže ochabnúť. Ako Haškovcová výstižne konštatuje, dnešná spoločnosť je riadená peniazmi. Výška príjmu alebo majetku redukuje spoločenskú súdržnosť (Haškovcová in Hrozenková, Dvořáčková 2013, s. 136).

Momentálne vládnucci tzv. kult mladosti často spôsobuje aj to, že sú starší ľudia vytlačení na okraj našej spoločnosti, či už v pracovnom živote, alebo v tom spoločenskom a rodinnom. Mladá generácia si často myslí, že starí ľudia nič nevedia, nedokážu sa naučiť a prispôbiť novým technológiám, ktoré vládnu dnešnému svetu. Práca s týmito technológiami bude stále väčšou samozrejmosťou, čo si ľudia a mnohí seniori uvedomujú. Pokiaľ nevedia seniori s informačnými a komunikačnými technológiami pracovať, chápu to ako handicap, že nevedia pracovať s počítačom a internetom (Sak, a kol. 2007, s. 269).

1.2.1 Životný štýl seniorov

Životný štýl seniorov závisí od mnohých faktoroch. Predovšetkým záleží na možnosti ich pracovnej aktivity, na koníčkoch, dosiahnutom vzdelaní, vzťahu s priateľmi, spôsobe bývania a pochopiteľne na rodinných väzbách a zdravotnom stave. Ako uvádzajú autorky Hrozenská a Dvořáčková pod životným štýlom rozumieme hlavne stravovacie návyky, úroveň pohybovej aktivity, škodlivé návyky, rizikové závislosti, spôsob zvládania a prežívania stresu, sexuálne chovanie, trávenie voľného času a mnoho iných. Niektorí starší ľudia chcú naďalej pokračovať v práci, ktorú doposiaľ vykonávali, iní zas uprednostňujú „zaslúžený odpočinok“ (Hrozenská, Dvořáčková 2013, s. 95). Denný režim pracujúceho seniora i po dovŕšení dôchodcovského veku sa moc nemení. Môžeme ale poznamenať, že seniorova pracovná výkonnosť už nebýva taká ako u mladších jedincov, avšak pracovné skúsenosti seniorov, ktoré nadobudoli za celé tie roky môžu byť pre mnohých zamestnávateľov neoceniteľné. V prípade duševnej práce potom môže svojich kolegov dokonca i predbehnúť. Starí ľudia si spravidla moc dobre uvedomujú, že im ubúdajú sily a že už nezvládnu také množstvo práce v požadovanom tempe ako kedysi. Ale aj napriek tomu sa môžu svojim mladším spolupracovníkom vyrovnávať (Haškovcová 2012, s. 180). Rovnako aj spôsob bývania má obrovský vplyv na pracovnú aktivitu. Je veľký rozdiel či dôchodca žije v nájomnej bytovke, alebo v rodinnom dome, či vlastní nejakú poľnohospodársku usadlosť. Potreba opráv, práce na záhrade, poli, starostlivosť o domáce zvieratá je pre neho natoľko dôležitá, že v mnohých prípadoch i bez ohľadu na svoj zdravotný stav prácu súvisujúcu s touto činnosťou urobí.

Koníčky a záujmové aktivity hrajú významnú rolu v živote každého jednotlivca. Veľa seniorov, ktorí skončia svoju pracovnú a ekonomickú aktivitu, nevedia svoje voľnočasové aktivity zorganizovať a radšej sa ich nezúčastňujú. Rôzne sociálne inštitúcie ponúkajú seniorom možnosti ako využiť svoj voľný čas a ako ho zmysluplne tráviť. Problémom však

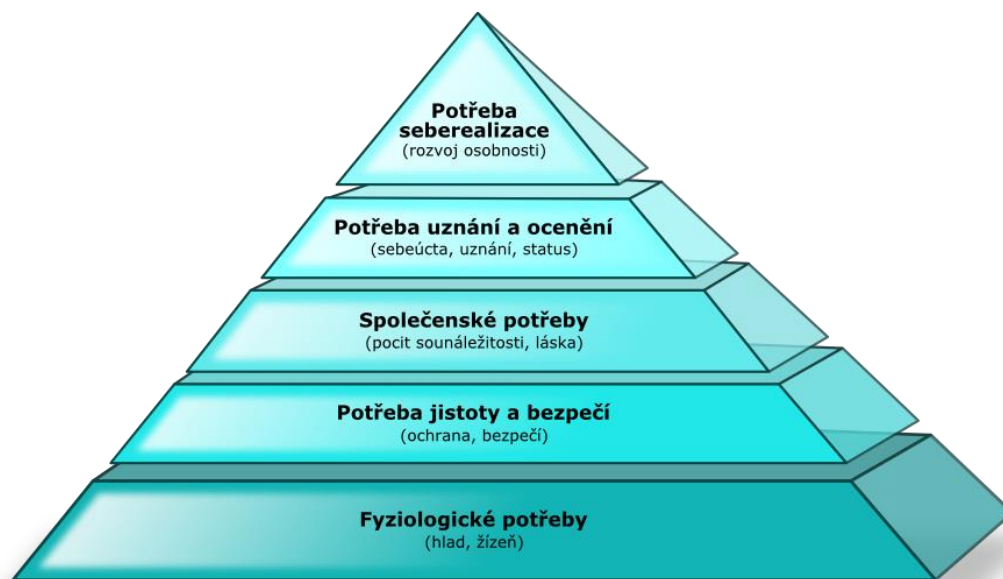
je, cielene aktivovať seniorov, ktorí žijú osamotení v domácnostiach a nikto o nich nič nevie (Haškovcová 2012, s. 170).

Vzťahy s ostatnými ľuďmi okolo nás tiež závisia od našej vlastnej povahy. Na rozdiel od človeka, ktorý je od prirodzenosti dobrodružnej povahy, spoločenský a komunikatívny, introvert se bude len ťažko zoznamovať, komunikovať, alebo dokonca naväzovať nové vtahy. V starobe je to ešte horšie. Svoju rolu tu hrá i dosiahnuté vzdelanie a s tým súvisejúce ekonomické zabezpečenie. Intelektuálne zameraným jedincom sa rozširuje priestor pre ďalšie aktivity typu ako napríklad návšteva divadiel, koncertov, výstav alebo i možnosti cestovania. Ako uvádza Haškovcová v poslednej dobe seniori využívajú rozsiahle ponuky k tuzemskej alebo zahraničnej turistike (Haškovcová 2010, s. 180).

Niektorí seniori tiež radi športujú, avšak záleží hlavne na zdravotnom stave každého jedinca. Športové aktivity môžu podporovať sociálne kontakty. Potom môžu i ľudia s obmedzenými možnosťami (zdravotné alebo sociálne) zostávať v kontakte s okolitým svetom a tým si udržiavajú emocionálnu rovnováhu (Hrozenková, Dvořáčková 2013, s. 95). Jako posledném uvedieme i aktivity vo vlastnej rodine. Pomoc spojená s opatrovaním vnúčat, ich prípravou do školy, varením, praním a upratovaním domácnosti je zo strany rodiny veľmi žiadaná. Každodenný styk s najbližšími prináša seniorovi nenahraditeľnú úlohu v emocionálnej, psychologickej a sociálnej podpore (Hrozenková, Dvořáčková 2013 s. 95). Všetky tieto aspekty, ktoré sme uviedli, ale majú jeden spoločný faktor, a to je primeraný zdravotný stav, ktorý umožňuje seniorom aktivity realizovať.

1.2.2 Potreby seniorov

Pri riešení problematiky potrieb seniorov nám môže pomôcť Maslovova pyramída potrieb, ktorú v roku 1943 vytvoril Abraham H. Maslovow. Pyramídu usporiadal do nasledujúcej hierarchie: fyziologické potreby, potreba bezpečia a istoty, potreba lásky, potreba uznania a potreba seberealizácie. Potreby fungujú na chronologickom princípe, čo znamená, že najprv musíme uspokojiť nižšie potreby, aby sme mohli uspokojiť tie vyššie (Pichaud, Thareauova 1998, s. 36). Maslovovu hierarchiu potrieb znázorňuje *Obrázok č. 1*.

Obrázok č. 1: Maslovova hierarchia potrieb (Paventia 2015)

Fyziologické potreby: ide o základné potreby každého jedinca, ako je potreba najesť sa, napiť, potreba spánku. Sú riadené hlavne našim organizmom. Ak neuspokojíme svoje základné potreby, ťažko sa nám bude uspokojovať ďalšie, hore uvedené v pyramíde.

Potreba istoty a bezpečia: ide o psychické potreby, ktoré sú v živote každého jedinca dôležité. Každý zažíva pocit ohrozenia, a preto väčšinou pocit bezpečia pociťujeme niekde, kde sa cítime najlepšie a kde pociťujeme ozajstnú istotu. Ide hlavne o naše domovy, príbytky, sociálne domovy, domovy dôchodcov apod.

Sociálne potreby: človek je bio-psycho-sociálny tvor, ktorý sa má potrebu komunikovať a zdieľať svoje radosti, ale aj starosti. Pre seniorov je dôležité mať informácie zo sveta, byť v kontakte s rodinou a priateľmi. Pokiaľ tomu tak je, nemusia sa cítiť osamelí a odtrhnutí od spoločnosti. A práve uspokojiť sociálne potreby môžu seniori aj prostredníctvom využívania informačných a komunikačných technológií, pretože môžu mať každodenný prísun informácií zo sveta, môžu komunikovať s rodinou a priateľmi prostredníctvom rôznych aplikácií, ale aj vyjadrovať svoje názory na diskusných fórach apod.

Potreba autonómie: autonómiu môžeme charakterizovať ako slobodu rozhodovať o všetkom, čo sa ho týka. Rozlišujeme slobodu psychickú a fyzickú. Fyzickú slobodu

môžeme chápať ako schopnosť samostatného pohybu bez pomoci druhej osoby (ak to zdravotný stav jedinca dovoľuje). Psychická sloboda je sloboda rozhodovať sám za seba (Pichaud, Thareauová 1998, s. 39).

Potreba seberealizácie: môžeme chápať ako rozvoj svojich schopností a svojej osobnosti, s možnosťou využívať príležitosti, ktoré nám život prináša. Tu môžeme spomenúť práve rozvoj seniorov v oblasti využívania moderných informačných a komunikačných technológií, ktoré sú v dnešnom svete tak žiadané. Seniori sa môžu vzdelávať prostredníctvom univerzít tretieho veku, rôznymi školiacimi kurzmi, ktoré ponúkajú inštitúcie či pre seniorov, alebo pre širokú verejnosť. Seniori sa môžu vzdelávať aj sami, alebo prostredníctvom pomoci blízkych osôb. Vzdelávaním v oblasti informačných a komunikačných technológií môžu seniori zdokonaľiť svoje zručnosti ako používať počítač, internet, ako si hľadať informácie, poprípade využívať mailovú adresu, sociálne siete, alebo iné aplikácie, pre komunikáciu a mnoho ďalších.

Ďalšie potreby seniorov: môžeme tu zaradiť duchovné čili spirituálne potreby, ku ktorým väčšina starých ľudí inklinuje. V duchovných potrebách môžu seniori vidieť nádej, vieru, lásku, zmysel života a iné. Seniori bývajú nabožensky a duchovne viac orientovaní, ako mladí ľudia, ktorí často riešia otázky kariéry, zamestnania, problémy vo vzťahoch, či už rodinných alebo pracovných. Naopak starí ľudia viac premýšľajú nad svojim životom, hodnotia ho a premýšľajú o minulosti. Každý jedinec má potrebu zavŕšiť svoju existenciu, tak, aby mohlo dôjsť k prežitku pokoja a klúdu so sebou a so svetom, ktorý raz opustí (Sak, Kolesárová 2012, s. 144–146).

Potreby každého človeka sú individuálne a počas života sa menia. Ak chápeme starnutie ako proces, v ktorom dochádza ku zmene zdravotného a funkčného stavu starnúceho človeka, k premenám jeho vzťahov, či už partnerských, rodinných a spoločenských musíme konštatovať, že v priebehu starnutia sa menia aj potreby seniorov a priority ich uspokojovania (Čevela, Kalvach, Čeledová 2012, s. 34).

1.2.3 Vzdelávanie seniorov

Vzdelávanie v seniorskom veku môžeme podľa hľadiska úspešného starnutia rozdeliť do štyroch oblastí:

1. **Preventívna oblasť** – informácie o úspešnom stárnutí, o možnostiach ovplyvnenia staroby, príprava na starobu, podpora funkčného zdravia a prevencia.
2. **Rehabilitačná oblasť** – edukačná rehabilitácia schopností a znalostí.
3. **Voľnočasová oblasť** – poskytnutie nových znalostí, podnet k riešeniu, diskusia k ďalšiemu vzdelávaniu, motivácia jako tráviť zmysluplne voľný čas.
4. **Anticipačná oblasť** – poskytnutie informácií o nových zmenách, javoch, aby nedochádzalo k vypadávaniu zo spoločenského kontextu, nových objavov a technológií (Čevela, Kalvach, Čeledová 2012, s. 38).

Význam vzdelávania seniorov v oblasti informačných a komunikačných technológií je obrovský. Nedostupnosť a nepoznanosť týchto technológií sa stáva závažným faktorom sociálneho vylúčenia. Čevela, Kalvach a Čeledová uvádzajú niekoľko bodov dôležitosti využívania informačných a komunikačných technológií seniormi v dnešnej informačnej ére:

1. Posilujú sebestačnosť seniorov a schopnosť života v domácom prostredí s handicapom.
2. Uľahčujú komunikáciu a kontakt so službami a správnymi úradmi.
3. Umožňujú rýchle riešenie núdzových situácií.
4. Prispievajú ku vzdelávaniu a informovaniu sa o dianí okolo seba.
5. Prispievajú k riešeniu osamelosti (komunikácia prostredníctvom sociálnych sietí).
6. Umožňujú prevádzkovanie tzv. „chytrých domov“ riadených počítačom a uľahčujúci život ľuďom so zdravotným postihnutím vrátane seniorov.
7. Umožňujú monitorovanie rizikových pacientov – nemalú časť z nich tvoria seniори.
8. Posilňujú sebavedomie seniora, zvyšujú možnosti voľnočasových aktivít.

9. Umožňujú prístup k informáciám, službám, komunikácii (Čevela, Kalvach, Čeledová 2012, s. 44).

System vzdelávania, s ktorým sa u seniorov najčastejšie stretávame, je celoživotné vzdelávanie na Univerzitách tretieho veku. Zmyslom je seniorom ponúknuť životný program, aktivovať ich a nepripustiť sociálne vylúčenie. Prvá takáto univerzita bola založená v roku 1973 vo Francúzsku. Na našom území ešte za Československa bola prvá univerzita otvorená v Olomouci v roku 1986–1987 pod záštitou Československého červeného kríža. Okrem kurzov mali seniori aj vzdelávacie možnosti pre kobinovanú účasť mladých ľudí a ľudí v seniorskom veku. Niekoľko študentov dokonca získalo vysokoškolský titul v dôchodcovskom veku (Haškovcová 2012, s. 135).

2 Demografický vývoj obyvateľstva

Problematika starnutia obyvateľstva začína byť v posledných desaťročiach celosvetovo vysoko aktuálna. Nielen z pohľadu stále sa zvyšujúcich mandatorných výdajov jednotlivých štátov na výplatu dôchodcom, permanentných diskusií na tému vhodného veku pre odchod do dôchodku, ale aj diskusia z hľadiska zmysluplného a aktívneho využitia ich voľného času. V rozvojových krajinách je dokonca zaradená na prvé miesto snaha zaistiť seniorom elementárne ľudské práva na dôstojný a pokojný život, zrovnoprávnenie mužov a žien apod. Priaznivé je ale to, že i v týchto krajinách sa zvyšuje priemerný vek obyvateľov. Dokonca sa tam predpokladá najväčšie a najrýchlejšie zvýšenie, kde sa očakáva, že populácia starších ľudí bude za 50 rokov štvornásobná. Z celosvetového pohľadu ak sa v roku 1956 človek dožíval priemerného veku 46 rokov, na začiatku tohto storočia to bolo už 66 rokov, a v roku 2050 sa predpokladá posunutie hranice o ďalších 10 rokov viac. Pochopiteľne vo vyspelých štátoch Európy a USA sú tieto čísla ešte vyššie. Znamená to, že počet ľudí starších ako 60 rokov sa zvýši z približne 600 miliónov v roku 2000 na takmer 2 miliardy v roku 2050. A to môže byť značný globálny problém, ktorý ovplyvní všetky stránky života ľudí: sociálnu, ekonomickú, politickú, kultúrnu i duchovnú (MPSV 2005).

2.1 Demografický vývoj obyvateľstva Českej republiky

Starnutie obyvateľstva pocítia i obyvatelia Českej republiky. V dôsledku vedeckotechnickej revolúcie, nasadenia výkonných strojov a nových technologických

zariadení, vplyvom automatizácie a robotizácie celých výrobných procesov, a to nielen v priemysle ale aj v poľnohospodárstve, došlo k značnému zníženiu podielu ťažkej práce osôb a ich prelivu do oblasti fyzicky menej náročných činností na úseku služieb obyvateľstvu. Ak v roku 1993 v priemysle včetně stavebníctva pracovalo okolo dvoch miliónov osôb, tak o dvadsať rokov neskôr v roku 2013 to bolo už iba niečo cez 1,8 milióna pracovníkov. Pokles zamestnanosti v tejto oblasti potom činí viac ako 11 %. V poľnohospodárstve je tento pokles ešte vyšší. Oproti roku 1993, kedy bolo v tomto odvetví zamestnaných asi 358 tisíc osôb, v roku 2013 to bolo len asi 150 tisíc poľnohospodárov. Pokles je takmer 60 %. Naopak v tomto období sa podiel zamestancov v službách zvýšil o viac ako pol milióna osôb, z necelých 2,5 miliónu na takmer 3 milióny. To znamená viac ako o jednu pätinu (Český statistický úrad 2014).

Stárnutím obyvateľstva Českej republiky a predlžovaním ľudského života však tiež závisí od zvyšovania zdravotnej starostlivosti, a to nielen ten akútnej, ale predovšetkým ten preventívnej. Dokladujú to aj štatistické údaje, ktoré vyplývajú zo sčítania ľudu, domov a bytov. Napríklad v roku 2001 podiel osôb vo veku od 60 do 64 rokov na celkovom počte obyvateľstva Českej republiky činil 4,6 %, o desať rokov neskôr v roku 2011 to už bolo 7,1 %. Obdobne počet osôb starších 65 rokov se oproti roku 2001, kedy tento podiel činil 13,8 % sa zvýšil v roku 2011 na 15,8 %. Len pre informáciu uvádzame, že situácia v Libereckom kraji se tomuto priemeru nijak nevymyká, lebo v roku 2011 tu žilo z celkového počtu obyvateľov kraja 15,4 % občanov starších 65 rokov (Český statistický úrad, Liberec 2013, s. 21).

2.2 Demografický vývoj obyvateľstva Slovenskej republiky

Hlavným demografickým vývojovým trendom v Slovenskej republiky zostáva tiež starnutie populácie. Príčinou je zásadná zmena reprodukčného správania, ktorá viedla k tomu, že plodnosť sa dostala pod úroveň jednoduchej produkcie a následne sa začala transformácia vekovej štruktúry vedúca k regresívnej populačnej štruktúre a populačnému starnutiu obyvateľstva. Svoj podiel na starnutí tak ako v Českej republike má aj zlepšovanie zdravotnej starostlivosti a predlžovanie života ľudí, čo vedie ku nárastu strednej dĺžky života. Štatistické údaje, ktoré vyplývajú zo sčítania ľudu, bytov a osôb, nám ukazujú výsledky, že v porovnanie roku 2003 a roku 2013 narástol počet 65 ročných a starších osôb z 11,5 % na 13,5 %. Pomer generácie prarodičov a generácie

detí sa medziročne zvýšil z 85,5 % na 88,3 %, čo znamená, že v súčasnosti pripadá na 100 detí viac ako 88 obyvateľov vo veku 65 rokov a starších. Starnutie populácie je globálny fenomén a zasahuje každého člena spoločnosti. Všetky relevantné štatistické ukazovatele dokazujú zrýchľujúci sa proces starnutia slovenskej populácie (Katuša, aj. 2014 s. 7–79).

Podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky sa celkový priemerný počet ekonomicky aktívnych starších ľudí v Slovenskej republike zvýšil od roku 2000 z pôvodných 365 tisíc na takmer 675 tisíc v roku 2012. Kým v roku 2001 predstavovali pracujúci muži len necelých 55 % podľa údajov z roku 2012 to bolo už viac ako 63 % z celkového počtu mužov vo veku 50–64 rokov. U žien v tom istom veku sa z 32 % pracujúcich žien zvýšil počet v roku 2012 na takmer 48 %. Vo všeobecnosti môžeme uviesť, že miera zamestnanosti u mužov a žien vo veku 50–64 rokov mala od roku 2000 rastúcu tendenciu (Agemanagment 2015).

2.3 Projekcia obyvateľstva

Predlžujúca sa dĺžka ľudského života je výsledkom zvyšovania jeho kvality, vzrastajúca úroveň a celkové zlepšenie stavu populácie. Navyiac v dôsledku nižšieho počtu narodených detí bude dochádzať vo vyspelých zemiach k výraznému zvýšeniu počtu starších ľudí. Aby sme boli pripravení na túto skutočnosť je dôležité vedieť, o aký počet obyvateľov sa jedná. Podľa Českého štatistického úradu spracovali demografovia výsledky sčítania počtu obyvateľov v roku 2011 projekciu obyvateľstva v budúcom období až do roku 2100, a to dokonca v troch variantách (nízke, stredné a vysoké), pričom tá stredná je považovaná za najpravdepodobnejšiu. Projekcia zachycuje komplexnú históriu všetkých dnes žijúcich generácií. Podľa prepočtov je tak zrejmé, že najvyššieho počtu obyvateľov vo veku nad 65 rokov sa dosiahne v roku 2057, kedy sa zo súčasných 1,7 milióna týchto ľudí vzrastie ich počet v Českej republike až na 3,2 milióna ľudí (Český štatistický úrad 2013). Starnutie obyvateľstva bude popri úbytku obyvateľstva druhou významnou črtou vývoja obyvateľstva i v Slovenskej republike. Kým v súčasnosti na jedného obyvateľa nad 65 rokov pripadnú dvaja obyvatelia vo veku 17 rokov, v roku 2050 podľa indexu starnutia v Slovenskej republike to bude na jedného obyvateľa do veku 17 rokov pripadnú dvaja obyvatelia vo veku nad 65 rokov (Vaňo, Jurčová, Mészáros 2002, s. 14).

3 Starnutie obyvateľstva ako celosvetový problém

Na základe demografického vývoja starnutia obyvateľstva sveta a po vyhodnotení všetkých z toho vyplývajúcich dôsledkov sa o celú problematiku začala zaujímať i Organizácia spojených národov. Práve pod ich záštitou bol na Svetovom zhromaždení o starnutí, ktoré sa konalo v roku 2002 v Madridu, prijatý dokument s názvom „Madridský medzinárodný akčný plán pre problematiku starnutia 2002“, ktorým boli rozpracované závery z prvého svetového zhromaždenia na túto tému, ktoré sa konalo vo Viedni už v roku 1982 (Odbor 71 2007).

3.1 Madridský medzinárodný akčný plán problematiky starnutia 2002

Cieľom Madridského medzinárodného akčného plánu problematiky starnutia 2002 je, aby obyvateľstvo malo možnosť starnúť v bezpečí a dôstojne, a aby sa seniori mohli podieľať na všetkých aktivitách spoločnosti ako plnoprávni občania. Plán si kladie cieľ, aby sa stal praktickým nástrojom, ktorý pomáha politikom pri stanovovaní priorít sociálnej politiky pri stárnutí obyvateľstva. Že sa jedná o významný fenomén nasvedčuje i to, že návrh Európskej komisie bol Európskym parlamentom a Radou v roku 2002 vyhlásený Európskym rokom aktívneho starnutia a medzigeneračnej solidarity. Jedným zo základných celosvetových problémov, ktoré pociťujeme aj v Česku a Slovensku, je práve prístup ku znalostiam, vzdelávaniu a výcviku. Práve to patrí k základným predpokladom pre aktívny a plný život, ako uvádza Madridský medzinárodný akčný plán. Deficit skúseností je možné vidieť práve v konfrontácii starších ľudí s modernými technologickými zmenami pri prenose informácií, počítačovej gramotnosti obecné, kde im chýba potrebné vzdelanie alebo zaškolenie a kedy môžu títo starší ľudia pociťovať odcudzenie. Práve tieto technológie môžu byť využité k tomu, aby ľudia mali k sebe bližšie. Čím môžu prispieť ku pocitu osamoteniu a segregácie medzi skupinami obyvateľov vrátane rodinných príslušníkov. Práve preto Madridský plán doporučuje prijímať také opatrenia, ktoré by starším ľuďom umožňovali, aby si vo vzdelávacích programoch osvojili tieto moderné informačné a komunikačné technológie, a aby sa účastnili technologických zmien a prispôbili sa im (MPSV 2005).

3.2 Legislatívne riešenie problematiky v Českej republike

Na základe Madridského medzinárodného akčného plánu pre problematiku starnutia 2002 bol uznesením Vlády Českej republiky č. 485 zo dňa 15.05. 2002 prijatý Národný plán prípravy na starnutie na obdobie 2003 až 2007 (Vláda České republiky 2002). Obdobný program na roky 2008 až 2012 bol potom prijatý uznesením Vlády Českej republiky č. 8 zo dňa 09.01. 2008 a na obdobie 2013 až 2017 uznesením Vlády Českej republiky č. 108 zo dňa 13.02. 2013 (Vláda České republiky 2008). Týmto aktom vláda ukladá vybraným rezortom plán realizovať a zároveň predstavitelia jednotlivých krajov, obcí a miest vyzýva ku spolupráci pri naplňovaní cieľov s tým, že sa toto bude pravidelne jedenkrát za rok vyhodnocovať (Vláda České republiky 2013). Je chvályhodné, že na prípravách a vzniku Národného akčného plánu podporujúceho pozitívne starnutie pre obdobie 2013 až 2017 sa podieľali nielen štátne inštitúcie, ale aj vybrané krajské úrady a mestá, niektoré vysoké školy, výskumné ústavy a zdravotné organizácie (Oddělení 921 2014).

3.2.1 Národný akčný plán podporujúci pozitívne starnutie pre obdobie rokov 2013 až 2017

Jeho základným princípom je zaistenie, dodržiavanie a ochrana všetkých ľudských práv seniorov včetně práva na rešpekt, dôstojné zachádzanie a právo na dôstojný život. Okrem detí patria seniori k tým najzraniteľnejším skupinám v spoločnosti. V mnohých prípadoch sú tieto osoby oproti iným skupinám znevýhodňované, dokonca až diskriminované. Staršie osoby bývajú často považované za pracovne menej výkonné, adaptované v nových systémoch práce a schopné sa učiť novým technológiám, čo prináša nižšiu ochotu je zamestnávať. Bývajú ignorovaní v ich požiadavkách pri poskytovaní tovaru a služieb. Veľmi často býva zneužívaná ich dôvera a schopnosť reagovať na nepredvídateľné okolnosti. Práve preto bývajú predmetom trestných činov krádeže a dokonca i lúpeže. V tomto smere akčný plán kladie dôraz i na kvalitnú osvetu pre zástupcov verejnej správy, tak aj pre širokú verejnosť. Zameriava sa preto na dva základné aspekty života: zdravie a vzdelanie (MPSV 2014, s. 3–8).

3.2.2 Celoživotné vzdelávanie

Celoživotné učenie predstavuje kontinuálny proces získavania a rozvoja vedomostí, potrebných informácií a praktických schopností v priebehu celého života. Pre seniorskú populáciu má veľký význam zostať aktívni. Navyiac sa im môže zvyšovať pocit istoty,

rozširovať možnosti ďalšieho spoločenského uplatnenia a udržiavať ich sociálne kontakty. Okrem účasti na formálnych vzdelávacích procesoch je rovnako potrebné i neformálne učenie získané v praxi, alebo záujmovým učením. Koncept celoživotného vzdelávania zahŕňa i ďalšie profesné vzdelanie v rámci zmien na trhu práce a rýchlej adaptácie pracovných síl na nové podmienky (MPSV 2014, s. 11–16). Nás však v tejto súvislosti zaujímajú predovšetkým vzdelávacie procesy zamerané na seniorov, ktorí sa veľmi dobre rozvíjajú prostredníctvom univerzít tretieho veku, alebo rôznymi vzdelávacími kurzami organizovanými neštátnymi organizáciami a obcami prostredníctvom verejných knižníc. V Českej republike ponúka seniorom vzdelávanie v univerzitách tretieho veku celkom 21 verejných vysokých škôl s viac ako 700 špecializovanými kurzami zameranými na záujmové vzdelávanie (MPSV 2014, s. 11–16).

3.3 Plnenie Národného akčného plánu podporujúceho pozitívne stárnutie za rok 2013

Pozrime sa na niekoľko oblastí verejnej správy, ako sa s plnením Národného akčného plánu podporujúceho pozitívne stárnutie za rok 2013 jednotlivé subjekty vysporiadali.

Hlavnými gestormi za túto oblasť sú ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy, kultúry, vnútra a ministerstvo práce a sociálnych vecí. Posledné zmienené vystupuje v mnohých oblastiach ako garant naplňovania vytýčených cieľov Národného akčného plánu s tým, že ostatné subjekty na realizácii participujú. Jedným z úloh bola snaha o zvýšenie počtu seniorov zapojených do záujmového vzdelávania prostredníctvom univerzít tretieho veku a akademie seniorov. Len v akademickom roku 2012/2013 bolo v Českej republike otvorených viac ako jeden tisíc kurzov, do ktorých bolo zapísaných 39 tisíc seniorov. Ministerstvom školstva bola vyhodnotená aj poptávka a ponuka kurzov, pričom bolo konštatované, že vysoké školy nie sú schopné pokryť poptávku po vzdelávaní seniorov s bydliskom, predovšetkým mimo dojazdnú vzdialenosť do sídla tej vysokej školy. Práve z tohoto dôvodu tu bola snaha riešiť túto situáciu prostredníctvom virtuálnych kontaktov. Má sa na mysli zriaďovanie stredísk vzdelávania v spolupráci nielen s knižnicami, ale i kultúrnymi dommi a domovami dôchodcov s maximálnym využitím internetu a ďalších moderných komunikačných a mediálnych prostriedkov. V Českej republike bolo tak v roku 2013 možné nájsť 133 konzultačných stredísk, do ktorých sa prihlásilo 3 300 seniorov (MPSV 2014, s. 33–38).

3.3.1 Plnenie cieľov zo strany Libereckého kraja

Vzhľadom k tomu, že táto práca má jako časť respondentov členov klubu seniorov v Liberci, nie je vôbec od veci sa zaoberať, ako situáciu za uplynulý rok zhodnotil krajský úrad Libereckého kraja. V roku 2013 bol síce vypracovaný a schválený Strednodobý plán rozvoja sociálnych služieb Libereckého kraja pre roky 2014–2017 a ako jeden z podkladov bol braný v úvahu i Národný akčný plán. Krajský úrad sa zaoberal problematikou komplexne, namiesto toho, aby tu bola zmienka o vzdelávacích aktivitách seniorov (Liberecký kraj 2015). Na druhej strane je však nutné priznať, že Liberecký kraj podporuje vzdelávanie seniorov napríklad prostredníctvom systému knižníc so zameraním na školenie počítačovej gramotnosti, poriadanie tematických prednášok, tvorivých dielní a spoločenských stretnutí (MPSV 2014, s. 87).

3.4 Legislatívne riešenie starnutia v Slovenskej republike

Európska komisia vyhlásila rok 2012 za Európsky rok aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami. Jednou z aktivít Slovenska v rámci tohto vyhláseného roka bolo prijatie Národného programu ochrany starších ľudí z roku 1999. Cieľom tohto programu bolo prezentovať požiadavky na vytvorenie lepších podmienok pre život starších ľudí. Novším rámcom, z ktorého by mal nový národný plán vychádzať je Medzinárodný akčný plán prijatý v Madride, o ktorom sme sa už v tejto práci zmienili. Úrad Vlády Slovenskej republiky spracoval Národný pracovný program Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami 2012. Na príprave Úradu Vlády Slovenskej republiky spolupracoval aj Výbor pre seniorov pri Rade Vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (Úrad Vlády Slovenskej republiky 2015).

Slovenská republika nemala do roku 2013 spracovaný národný dokument, v ktorom by uznala problematiku aktívneho starnutia ako národnú politiku, aj keď mnohé uplatňované opatrenia a politiky korešpondovali s princípmi a záujmami v tejto oblasti. Zásadný zlom teda nastáva už v spomínanom roku 2013, kedy bol v júni 2013 ukončený národný projekt Stratégia národného starnutia, ktorá je zameraná na súvislosti demografického starnutia s trhom práce a dôchodkovým systémom, vrátane strategických cieľov, ktoré by sa mali naplňať. K Stratégii národného starnutia je spracovaný Národný program aktívneho starnutia na roky 2014–2020, ktorým sa Slovensko hlási k problematike aktívneho starnutia (Agemanagment 2015).

3.4.1 Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020

Tak ako Národní akční plán podporujúci pozitívne stárnutie na obdobie 2013 až 2017 v Českej republike tak aj Národný program aktívneho starnutia na roky 2014–2020 v Slovenskej republike je založený na princípe dôstojnosti, rovnakého zaobchádzania, rodovej rovnosti, nezávislosti, seberealizácie vychádzajúci z právneho poriadku na ochranu ľudských práv. Program nám dáva do povedomia informáciu, že starší ľudia majú rovnaké právo na rešpekt a dôstojnosť ako ostatné skupiny obyvateľstva. Cieľom programu je vytvoriť podmienky na aktívny život starších ľudí bez diskriminácie (Agemanagment 2015).

3.5 Plnenie Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014–2020

Národný program aktívneho starnutia je stanovený od roku 2014 a vzhľadom k tomuto roku nie sú momentálne verejné údaje o napĺňaní cieľov gestormi uvedenými v programe. Pozrime sa aspoň na stanovené ciele, ktorých priebežný termín plnenia je rok 2014–2020. Hlavnými gestormi za oblasť zvýšenia kvality života seniorov a vzdelávanie ľudí vo vyššom veku, na podporu aktívneho života a širšieho uplatnenia sa na trhu práce je Ministerstvo školstva Slovenskej republiky a spolupracujúce subjekty Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, úrady práce, vysoké školy, vyššie územné celky, mimovládne organizácie a inštitúcie ďalšieho vzdelávania. V súčasnosti zabezpečujú vzdelávanie starších ľudí inštitúcie ďalšieho vzdelávania tretieho veku na 16 vysokých školách v Slovenskej republike a akadémie tretieho veku, ktoré pôsobia s podporou miest a obcí, kluby seniorov a ďalšie inštitúcie. Záujem starších ľudí o vzdelávanie je stále väčší a vzhľadom na vývoj vekovej štruktúry sa bude pravdepodobne stále len zvyšovať. Preto si Národný program aktívneho starnutia dal za cieľ vytvárať nové príležitosti pre vzdelávanie starších ľudí na podporu ich aktívneho života. V spolupráci s relevantnými partnermi je dôležité ľudí hlavne motivovať k ďalšiemu vzdelávaniu aj vyššou kvalitou vzdelávacích programov, ktoré by boli hlavne jasnejšie a viac zamerané na požiadavky, ktoré si seniorská populácia vyžaduje. Zvýšenie dostupnosti a orientácie v oblasti ďalšieho vzdelávania je možné dosiahnuť prostredníctvom lepšieho prístupu k informáciám o možnostiach celoživotného vzdelávania sa. Pri tvorbe týchto programov

je potrebné využívať existujúce prognostické informácie a hodnotenia Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoja (OECD) a v spolupráci s Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny a Úradu práce sociálnych vecí a rodiny predkladať návrhy dopytovo-orientovaných výziev, ktoré by reagovali na aktuálnu situáciu trhu práce i potrebu získavania nových poznatkov, informácií, zručností a potrieb záujmového vzdelávania seniorov (MPSVaR 2015).

4 Informačné a komunikačné technológie

V dnešnom modernom svete sa človek bez využívania technológií, ktoré nám doba prináša nezaobíde. Zdieľaná informovanosť, chápanie súvislostí a reflexia vlastného postavenia sa pre moderného človeka stávajú základnou podmienkou uplatnenia a zapojenia sa do spoločnosti (Jirák, Kópplová 2007, s. 11). Informácie zo sveta nám umožňujú v posledných rokoch prijímať moderné technológie, do ktorých spadajú počítače s pripojením k internetu, využívanie sociálnych sietí a mnoho ďalšieho. Moderné technológie menia svet, menia nás, naše chovanie.

Pod pojmom informačné a komunikačné technológie rozumieme všetky technológie, nástroje a postupy, ktoré nám umožňujú prácu s informáciami a komunikáciu. Pojem označuje hardware a software, prostriedky pre zber, prenos, ukladanie, spracovanie a distribúciu dát. V dnešnom modernom svete predstavujú informačné a komunikačné technológie dôležitú súčasť štátnej, podnikateľskej i súkromnej sféry (Průcha, Veteška 2012, s. 130).

Medzi moderné informačné a komunikačné technológie môžeme zaradiť mobilný telefón, osobný počítač, notebook, tablet a ďalšie hardware, internet a s ním spojené využívanie rôznych komunikačných systémov, ďalej rôznych software. Nižšie si tieto pojmy definujeme.

4.1 Hardware

Pojem hardware pochádza anglického jazyka a v preklade ho môžeme označiť ako „železné náradie“, ktoré označuje fyzické technické vybavenie počítača na rozdiel od dát a programov – software. Ide o fyzicky „hmatateľné“ súčiastky počítača, bez ktorých by počítač nebol schopný pracovať. Základná časť hardware je tzv. základová doska, ktorá predstavuje veľmi dôležitú časť väčšiny počítačov i ďalších prostriedkov informačných a komunikačných technológií. Medzi ďalšie podstatné časti hardware patrí

procesor, pamäť, displej i elektromechanické diely, kde patrí napríklad klávesnica, tlačiareň, disky, CD ROM, páskové jednotky, ktoré slúžia pre vstup, výstup a ukladanie dát (Hardwareasoftware 2014).

4.1.1 Mobilný telefón

Mobilný telefón je prenosné elektronické zariadenie, ktoré je určené na hlasovú, textovú, obrazovú a datovú komunikáciu. Zariadenie je v podstate prepojené s telefónnou sieťou. Mobilný telefón je tzv. malý počítač, ktorý obsahuje základnú dosku, procesor, hlavnú a orientačnú pamäť, niekedy i klávesnicu, displej a vysielač – prijímač (Osobný počítač 2015). Prvá komerčná mobilná sieť bola známa už v 50. rokoch v Holandsku. V tej dobe sa nejednalo o mobilnú sieť, ktorú súčasne využívame, ale šlo o simplexnú komunikáciu, čo znamenalo, že vždy mohla hovoriť len jedna strana. Jednalo sa v podstate o vysielačky, ktoré boli zapojené do mobilnej siete. Klasické vytáčanie čísla pomocou klávesnice neexistovalo, ale hovory prepájali telefónne operátorky. Prvý funkčný prototyp mobilného telefónu bol vyrobený v roku 1973, ktorému chýbala vysielačská technika, a preto trvalo ďalších 10 rokov, kedy bol oficiálne predstavený prvý mobilný telefón Motorola. Jeho hmotnosť bola 2 000 gramov, výška 250 mm a výdrž batérie bola 30 minút (Servis Sony-erikson 2015).

Seniori môžu mobilný telefón využívať hlavne na komunikáciu so svojou rodinou, blízkymi a priateľmi. Mobilný telefón je v podstate jedným z najdostupnejších informačných a komunikačných technológií. Stáva sa skoro povinnou „výbavou“ každého seniora. V dnešnej dobe sa stretávame s rôznymi typmi mobilných telefónov. Jedným z nich sú mobilné telefóny určené priamo pre seniorov. Majú spravidla jednoduché manuálne ovládanie, veľké číslice, tlačítko SOS, ktoré v prípade stlačenia informuje ostatných členov rodiny, že sa necíti senior dobre. Relatívnou novinkou v oblasti mobilných telefónov sú tzv. smartphony, ktoré majú dotykové ovládanie, je možnosť na nich využívať internet kedykoľvek a kdekoľvek, kde sa senior nachádza, využívať mnoho rôznych aplikácií od slovníkov cudzích slov až po snímač spánku. Smartphony môžu využívať seniori, ktorí vedia pracovať s internetom, a ktorý chcú mať okamžitú dostupnosť správ a udalostí zo sveta, chcú využívať sociálne siete, ako je Facebook a iné. Samozrejme všetko závisí na zručnosti seniora a na schopnosti sa novým informačným a komunikačným technológiám prispôbiť.

4.1.2 Osobný počítač

Počítač môže definovať ako stroj, automat. Je prvým univerzálnym strojom v dejinách ľudstva. Počítač prvej generácie bol postavený v roku 1946 v USA, zaberá celú veľkú miestnosť a vážil 30 ton. Počítač sa javí ako poriadateľ našich znalostí a skúseností zaznamenaných akýmkoľvek znakovými symbolmi, teda písmenami, obrazmi, zvukmi ich kombináciou, na akúkoľvek vnútornú pamäť. Súčasný osobný počítač je stolný a sú ním vybavené najrôznejšie inštitúcie, firmy a domácnosti. Vo vhodnej podobe sa zabudovávajú do najrôznejších strojov vrátane denne používaných spotrebičov. Ťažko by sme dnes hľadali obor, v ktorom by počítač nebolo možné používať. Počítač vzrastá do organizmu civilizovanej spoločnosti. Sú obdivuhodné svojou konštrukciou a svojimi výkonmi, ale počítače sú súčasne ešte stále bez intuície, fantázie, citu, bez schopnosti pochopiť podstatu a beh tohto sveta, spoločnosti, ale aj človeka samotného. Aj napriek tomu sú počítače už neoddeliteľnou súčasťou našich životov, pomocou ktorých komunikujeme, vstrebávame informácie, učíme sa, sme v kontakte so svojimi najbližšími (Cejpek 1998, s. 57–60). Využívanie osobného počítača spojeného s internetom môže seniorom spestriť život. Senior sa nemusí cítiť osamelý, pretože každodenne môže komunikovať s okolitým svetom, či už prostredníctvom využívania elektronickej pošty, sociálnych sietí, rôznych diskusných fór, kde môže vyjadrovať svoje názory, alebo len tak komunikovať so svojou rodinou a priateľmi. Ďalej si senior môže na internete nájsť mnoho zaujímavých informácií, či už ku svojim „koničkom“ a komunikovať s ľuďmi s rovnakými záujmovými aktivitami, alebo nahliadnuť do elektronických kníh, časopisov, podieľať sa i na publikačnej činnosti. To všetko môže seniorom priniesť mnoho užitočného a pocit a istoty komunikácie s okolitým svetom. Medzi osobné počítače patria tzv. stolné počítače (deskstopy) a notebooky (prenosné počítače).

4.1.3 Notebook

Notebook je prenosný počítač. Oproti stolnému počítaču je prenositeľný. Má malú hmotnosť a zabudovaný vlastný zdroj elektrickej energie. Notebook môže prehrávať disky DVD, zobrazovať súbory s digitálnymi obrázkami alebo videom (IT-slovník.cz 2015).

4.1.4 Tablet

S čím sa v spoločnosti v posledných rokoch stretávame je ďalšie zariadenie – tablet. Tablet môžeme definovať ako prenosný počítač s dotykovou obrazovkou v tvare dosky. Veľkosť je obvykle podobná zošitu A5. Systém sa ovláda dotykmi prstov a píše sa na ňom virtuálnou

klávesnicou, ktorá sa zobrazuje na displeji. V závislosti na vybavení tabletu je možné sa prostredníctvom neho pripojiť na internet, či už pomocou Wi-Fi siete alebo 3G siete. Tablet je užitočné zariadenie, ktoré nám poskytuje podobné funkcie ako väčšina dnešných moderných dotykových mobilov tzv. smartphonou, ale vďaka jeho väčším rozmerom môže byť hlavne pre seniorov lepšie ovládateľný (IT-slovník.cz 2015).

4.2 Software

V širšom zmysle možno software označiť všetky súbory kódov, inštrukcií, jazykov umožňujúce počítaču vykonávať jeho činnosť. V užšom zmysle je termín chápaný ako program. Programové vybavenie počítača sa skladá z dvoch základných kategórií a to systémový softvér, kde zaraďujeme všetky typy programov, ktorých základnou úlohou je zabezpečenie základného fungovania počítačového systému – najvýznamnejší typ tohto softvéru je operačný systém. Druhý z kategórie je aplikačný software, ktorý umožňuje vykonávať určité typy úloh, kde sa zaraďuje napríklad písanie, čítanie textu, čítanie elektronickej pošty, tvorba databáz, spracovanie textov a iné (Šušol, Hrdináková, Rankov 2005, s. 23). Vďaka software môžu seniori na počítači vykonávať rôzne činnosti, pretože samotný hardware, resp. počítač sa bez vhodného softwaru nezaobíde.

4.3 Internet

Na začiatku šesťdesiatych rokov 20. storočia sa v Spojených štátoch amerických začala objavovať myšlienka na vytvorenie siete, ktorá by navzájom prepojovala vojenské, vládne a vedecko-výskumné počítače. Motivácia vytvoriť takúto sieť bola predovšetkým vojenská a to prežitie v prípade jadrového útoku. Z toho vyplývalo, že základným požiadavkom pre vytvorenie siete, ktorá bude fungovať aj v prípade výpadku niektorého uzlu siete. Súčasne malo platiť, že uzly majú byť rovnocenné a každý z nich by mal mať možnosť správy vysielat' a prijímať. Správy mali byť posielané po paketách teda po tzv. kúskoch a každý paket mal byť vybavený adresou určenia. Preto sa internet označuje ako sieť s prepojovaním paketov, a týmto spôsobom internet funguje dodnes (Sklenák, a kol. 2001, s. 181). Internet môžeme teda charakterizovať ako celosvetovú počítačovú sieť, ktorá nám poskytuje prístup k informáciám a možnosť komunikovať s inými užívateľmi. Najzákladnejšou zložkou internetu je fyzická sieť. Internet sa v podstate chová tak, ako by všetky počítače zo všetkých zúčastnených sietí boli prepojené niekoľkými

tisíckami kábl'ov. Ľudia získavajú prístup k internetu tak, že pracujú s počítačom, ktorý je spojený s jeho fyzickou sieťou (Falk 1994, s. 14–16). S rozvojom internetu prichádza World Wide Web (ďalej WWW) čo je celosvetová „pavučina“ stránok, ktorá obsahuje veľké množstvo informácií, ktoré človek potrebuje. Každý užívateľ si môže zriadiť WWW stránku a prezentovať tak seba, svoju osobnosť, názory, aktivity či už pracovné alebo voľnočasové (Kras 2001, s. 4, 5).

4.3.1 Služby internetu

Medzi základné služby internetu môžeme zaradiť:

Elektroničku poštu, ktorá je prístupná každému, kto využíva internet. E-mail, nielen seniorom umožňuje rýchlu komunikáciu s rodinou, priateľmi, s kolegami v práci a i. Správu môže senior zaslať jednému alebo viacerým adresátom a môže k nej pridať prílohu.

WWW – databanka informácií, ku ktorým sa dostaneme pomocou webových stránok. Informácie sú navzájom prepojené a nájdeme tu informácie všetkého druhu či už správy zo sveta, počasie, ponuky na trhu práce, obchody, mapy a mnoho ďalších. Senior má prostredníctvom WWW databanky informácií množstvo možností, ako tráviť svoj čas ako napríklad vstrebávaním udalostí zo sveta, vzdelávaníu, zapájaníu sa do diskusných fór a pod.

Elektronické obchodovanie, ktoré nám umožňuje nakupovať veci v pohodlí svojho domova. Seniorom elektronické obchodovanie prináša veľkú výhodu, že nemusia nikam chodiť a vyberú si na internete produkty, ktoré potrebujú a následne im produkt doručí firma na uvedenú adresu.

Elektronické bankovníctvo – väčšina bánk ponúka na internete svoje stránky a možnosť využívať ich služby prostredníctvom internet bankingu. Dokážeme si zistiť aktuálny stav našich účtov, previesť rýchlo peniaze na iný účet bez ohľadu na to, aby sme museli niekde cestovať. Seniori nemusia čakať dlhé rady v banke, prípadne na pošte, ale môžu si v pohodlí svojho domova zaplatiť inkaso. Dokonca prostredníctvom internet bankingu si banka väčšinou neúčtuje poplatky, ako za zloženky na pošte, či operácie na pobočkách bánk.

Diskusné skupiny a sociálne siete, ktoré sa vytvárajú a v ktorých môže senior presadzovať svoje názory, postoje, overovať si znalosti, poradiť sa s lekárom, príbuzným, známym alebo neznámou osobou na druhej strane diskusie.

Rozhlasové a televízne vysielania, ktoré môže senior sledovať. Sledovať sa dajú aj priame prenosy, alebo rôzne zameškané filmy a relácie nachádzajúce sa v archívoch dostupných prostredníctvom internetu (Kras 2001, s. 4, 5).

4.4 Počítačová gramotnosť obyvateľstva

Medzi učebnými predmetmi základných škôl už celú radu rokov patrí aj výuka obsluhy výpočtovej techniky. Dokonca niektoré ekonomicky viac zabe, zpečenejšie školy, organizujú mnoho predmetov prostredníctvom stolných počítačov, notebookov, tabletov, alebo interaktívnych tabúl. Z uvedeného nám vyplýva, že súčasná generácia je už od detstva lepšie pripravená na využívanie moderných informačných a komunikačných technológií v celom spektre výrobnjej a nevýrobnjej oblasti. Je zrejmé, že bez znalosti obsluhy čím ďalej zložitejších informačných systémov sa už nikto nezaobíde. U súčasných seniorov, ktorí v minulosti vo svojom zamestnaní a osobnom životes nemali možnosť sa stretnúť s informačnými a komunikačnými technológiami, je situácia oveľa horšia. Pozrime sa teda na základe štatistík, ako je na tom populácia v Česku a Slovensku.

4.4.1 Vybavenosť domácností informačnými a komunikačnými technológiami v Českej republike

Aby sme zistili vybavenosť domácností informačnou technikou musíme sa pozrieť na to, aké údaje zverejnil Český statistický úrad. Zo sčítania ľudu a bytov v roku 2001 vyplýva, že z celkového počtu takmer 3,8 milióna bytov, 585 tisíc z nich bolo vybavených osobným počítačom, čo predstavuje asi 15 %, z toho viac ako 245 tisíc bytov i s jeho pripojením na internet, čo predstavuje 6,4 % (Český statistický úrad 2003). V roku 2011 tento počet natoľko vzrástol, že počítačom s internetom bolo vybavených cez 2,2 milióna bytov, čo predstavuje už zhruba 57 % zo všetkých bytových jednotiek. Z uvedeného je zrejmé, že vybavenosť českých a moravských domácností informačnými a komunikačnými technológiami stále rastie, pričom môžeme predpokladať, že i naďalej sa bude zvyšovať (Český statistický úrad 2011).

4.4.2 Vybavenosť domácností informačnými a komunikačnými technológiami v Slovenskej republike

Štatistický úrad Slovenskej republiky v roku 2006 robil prieskum v 4 500 domácnostiach s cieľom zistiť, aké percento domácností využíva informačné technológie. Prieskum ukázal, že 50 % domácností mal v roku 2006 doma osobný počítač. Z nich 88,1 % domácností využíva prístup na internet osobný počítač. Zo sčítania ľudu a bytov v roku 2001 vyplýva, že z celkového počtu 2,8 milióna bytov, viac ako 182 tisíc bytov bolo vybavených osobným počítačom a vyše 54 tisíc bytov i s jeho pripojením na internet (Infostat 2009).

4.4.3 Využívanie informačných a komunikačných technológií seniormi

Veľmi zaujímavá analýza o počte osôb, ktoré využívajú osobný počítač a internet uskutočnil Český štatistický úrad v 2. polovici roku 2010. V tejto dobe už počítač používalo takmer dve tretiny obyvateľov Českej republiky starších 16 rokov, čo predstavuje 64 % populácie, z tohoto počtu asi 2 % ľudí používalo počítač bez pripojenia k internetu, prieskum sa ale zaoberal i vekovou štruktúrou užívateľov výpočtovej techniky. Nás pochopiteľne zaujímajú seniory. Tých vo vekovej kategórii 65–74 rokov využívalo počítač viac ako 20 %, včetně pripojenia k internetu. Pokiaľ sa jedná o kategóriu občanov starších 75 rokov, tu počítač používalo len 6 %. Vzhľadom k tomu, že obdobné štatistické šetrenie sa uskutočnilo i v roku 2005, je možno zistené údaje porovnávať. Pokiaľ v roku 2005 používalo počítač s internetom 32 tisíc občanov starších ako 65 rokov, o 5 rokov neskôr v roku 2010 to bolo už 206 tisíc seniorov. Počet užívateľov v tejto kategórii vzrástol viac ako o šesťkrát. Ale i tu hrá významnú rolu vzdelávanie. Aktuálne informácie napríklad z minulého roku alebo tohtoročného roku nie sú k dispozícii, môžeme ale predpokladať, že používanie informačných a komunikačných technológií v praktickom živote seniorov bude i naďalej rásť (Český štatistický úrad 2013). Aby sa aspoň v niektorých lokalitách Českej republiky a Slovenskej republiky zistila konkrétna situácia vo využívaní informačných a komunikačných technológií seniormi, k tomu sme zamerali svoj výskum.

Empirická časť

5 Cieľ diplomovej práce

Cieľom diplomovej práce je charakterizovať využívanie informačných a komunikačných technológií seniori a zistiť u seniorov v Českej republike a Slovenskej republike, aké majú potreby v oblasti využívania informačných a komunikačných technológií, aký druh informačných a komunikačných technológií využívajú a na aké účely, či sa vzdelávajú v oblasti informačných a komunikačných technológií a aká je ich spokojnosť s komunikáciou prostredníctvom informačných a komunikačných technológií.

6 Formulované hypotézy

Hypotéza 1: Seniori v Českej republike využívajú informačné a komunikačné technológie pre komunikáciu s rodinou viac ako seniori zo Slovenskej republiky.

Hypotéza 2: Seniori v Českej republike využívajú informačné a komunikačné technológie pre prístup nových informácií viac ako seniori zo Slovenskej republiky.

Hypotéza 3: Seniori v Českej republike sa vzdelávajú v oblasti informačných a komunikačných technológií viac ako seniori zo Slovenskej republiky.

7 Výskumná vzorka

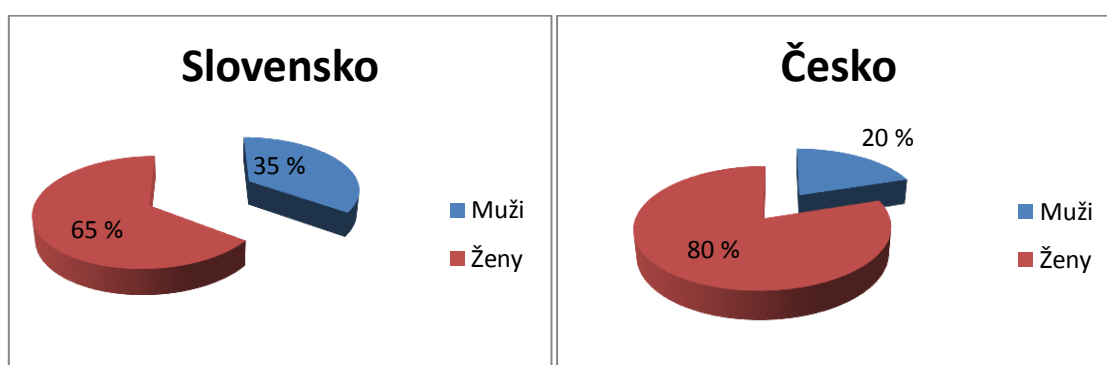
Výskumnou vzorkou sú seniori od 60 do 85 rokov. Náš prieskum sme uskutočnili v komunitnom stredisku Kontakt v Liberci a v Dennom centre pre seniorov v meste Žilina. V strediskách, ktoré sme oslovili, sa združujú seniori a sa zúčastňujú aktivít vrátane možnosti využívania informačných a komunikačných technológií. Vybrané mestá sú svojím počtom obyvateľov, kultúrnym vyžitím a občianskou vybavenosťou podobné. V komunitnom stredisku Kontakt boli v čase výskumu voľnočasové aktivity, seniori do strediska prichádzali, odchádzali, pracovali na počítači, alebo len tak relaxovali a viedli rozhovor s inými seniormi. **Výskum sa nevzťahuje na celú populáciu, ale na populáciu seniorov, ktorí dochádzajú do organizácií, kde sa zapájajú do rôznych spoločenských akcií, kurzov apod.** Pred začatím výskumu sa autorka diplomovej práce seniorom predstavila, oboznámila ich o dotazníku, vysvetlila zmysel nášho výskumu. Pri dotazníkoch autorka asistovala, takže v prípade nejakých otázok a nejasností sa mohli seniori spýtať, ak niečomu neporozumeli. Rovnako v Dennom centre pre seniorov v Žiline

sme tak isto seniorov oboznámili s dotazníkom, zmyslom výskumu a opäť mali seniori možnosť sa spýtať, ak nerozumeli nejakej otázke.

1. Pohlavie respondentov

Tabuľka č. 1: Pohlavie respondentov

Pohlavie	Slovensko	Česko
Muži	14	8
Ženy	26	32

Graf č. 1: Pohlavie respondentov

Na začiatku dotazníku sme zisťovali demografické údaje o respondentoch. Prvý demografický údaj bolo pohlavie respondenta. V *Tabuľke č. 1* je vidieť, že prieskumu sa zúčastnilo viac žien ako mužov v meste Žilina a aj v meste Liberec. V Žiline z celkového počtu 40 respondentov sa zúčastnilo prieskumu 26 žien a 14 mužov, čo predstavuje 65 % žien a 35 % mužov. V Liberci sa prieskumu zúčastnilo 32 žien a 8 mužov, čo predstavuje z celkového počtu v tejto časti respondentov 80 % žien a 20 % mužov. Percentuálne výsledky môžeme vidieť v *Grafe č. 1*.

2. Vek respondentov

Tabuľka č. 2: Vek respondentov

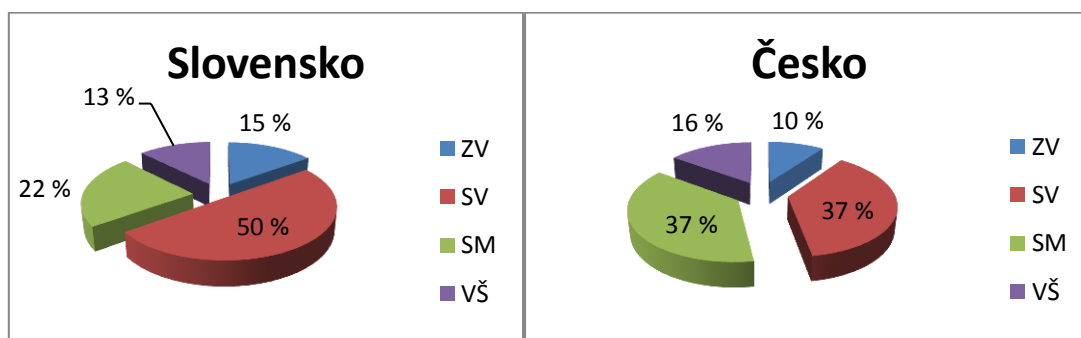
Vek	Slovensko	Česko
	60–73	60–83

Vekové rozmedzie respondentov v Žiline bolo medzi 60 až 73 rokom života. V Liberci bolo vekové rozmedzie vyššie o 10 rokov a to od 60 až do 83 rokov. Najstaší respondent v Žiline má 73 rokov a najstarší respondent v Liberci má o 10 rokov viac teda 83 rokov.

3. Vzdelanie respondentov

Tabuľka č. 3: Vzdelanie respondentov

Vzdelanie		Slovensko	Česko
ZV	základné vzdelanie	6	4
SV	stredoškolské s výučným listom	20	15
SM	stredoskolske s maturitou	9	15
VŠ	vysokoškolské vzdelanie	5	6

Graf č. 2: Vzdelanie respondentov

Najviac respondentov v meste Žilina získalo stredoškolské vzdelanie ukončené výučným listom, čo predstavuje 50 % všetkých opýtaných. V meste Liberec bol rovnaký počet respondentov, ktorí mali vzdelanie stredoškolské s výučným listom a stredoškolské s maturitou. Pokiaľ by sme však pominuli skutočnosť, či pri stredoškolskom štúdiu získal respondent i výučný list a obmedzili by sme sa len na ukončenie stredoškolského štúdia formou maturitnej skúšky, došli by sme prakticky ku zrovnateľným výsledkom, kde v meste Liberec získalo stredoškolské vzdelanie 30 respondentov a v Žiline 29 respondentov, čo predstavuje v Liberci 74 % a v Žiline 72 % z celkového počtu. Vysokoškolské vzdelanie v meste Žilina má 13 % respondentov a v Liberci je 16 % respondentov. Najnižšie hodnoty nám tabuľka č. 3 a graf č. 2 ukazujú základné vzdelanie, v meste Liberec 10 % a v meste Žilina 15 %, čo je o 5 % viac respondentov ako v meste Liberec.

7.1 Charakteristika Denného centra pre seniorov v Žiline

Denné centrum pre seniorov v Žiline patrí pod Organizáciu Jednoty dôchodcov na Slovensku. V Žiline pôsobí organizácia od roku 1991. Organizácia združuje občanov staršieho veku bez rozdielu národnosti, politickej príslušnosti, náboženstva a i. Okrem úloh, ktoré vyplývajú zo Stanov Jednoty dôchodcov, zabezpečuje organizácia rôzne akcie v rámci dobrovoľníckej činnosti, športové hry pre seniorov, vzdelávanie seniorov, divadelné a spoločenské akcie pre seniorov. Seniori sa v priestoroch denného centra stretávajú a združujú každý deň, kde trávajú svoj voľný čas rôznymi voľnočasovými aktivitami. V dennom centre majú možnosť seniori získať aj sociálne poradenstvo a zároveň je pre nich zabezpečených mnoho aktivít pre dôstojný život. Organizácia ďalej poskytuje nasledovné služby:

- Pomáha pri príprave občanov na život.
- Poskytuje sociálnu, zdravotnú a právno poradenskú pomoc.
- Sleduje vývoj životnej úrovne dôchodcov a navrhuje príslušné opatrenia.
- Pomáha pri realizácii celoživotného vzdelávania a voľnočasových aktivít (Vítová, Muščíková 2015).

7.2 Charakteristika komunitného strediska Kontakt v Liberci

Komunitné stredisko v Liberci je príspevková organizácia, ktorá vznikla v roku 2007. Stredisko zaisťuje klubovú činnosť určenú seniorom a zdravotne znevýhodneným občanom mesta Liberec. Organizácia pomáha nájsť náplň pre voľnočasové aktivity a to buď prostredníctvom centrálného klubu seniorov, alebo vo vytvorených kluboch s opatrovníckou službou. Organizácia sa venuje aj rehabilitačným aktivitám na zlepšenie fyzickej a duševnej kondície seniorov. Združenie, v ktorom sme uskutočnili výskum, sa nachádza v polyfunkčnom dome Liduška v Liberci na ulici Palachovej. Priestory a prístup k domu Liduška je bezbariérový. V komunitnom stredisku Kontakt je realizovaná dobrovoľnícka činnosť, spolupráca s príspevkovými organizáciami, voľnočasové a vzdelávacie aktivity pre seniorov, športové vyžitie a kultúrna činnosť. Cieľom činností sú voľno časové aktivity, ktoré prinášajú radosť a spokojnosť seniorom. Dom Liduška má k dispozícii audiovizuálnu techniku teda televízor, DVD prehrávač atď. V klube je

možnosť, aby seniori využili bezplatný internet na počítačoch, ktoré sú v klube k dispozícii. Tiež tu nájdeme množstvo spoločenských hier, časopisov, kníh, ktoré seniori radi využívajú na trávenie svojho času v klube. Klub je určený všetkým libereckým seniorom a je otvorený denne okrem víkendu. Seniori si v kluboch sami pripravujú program podľa toho, čo ich zaujíma a baví. Pri Komunitnom stredisku Kontakt vzniká aj mnoho iných klubov pre seniorov, s ktorými im personál komunitného strediska pomáha, či už s poskytovaním priestorov spolu s možnosťou využívať technické vybavenie priestorov. Každý klub seniorov má zastúpenie v Rade starších a môže aktívne rozhodovať a plánovať akcie pre seniorov (Komunitné stredisko Liberec 2015).

8 Metódy výskumu

Výskum bol zložený z dvoch častí. V prvej časti sme sa venovali štúdiu odbornej literatúry vzťahujúcej sa k tématu a druhá časť pozostávala zo zberu empirických údajov. Výskum bol vykonaný kvantitatívne a techniku zberu údajov tvoril nami vytvorený dotazník (dotazník je k nahliadnutiu v Prílohe 1). Dotazník je neštandardizovaný a vypracovaný pre účely tejto práce. Dohromady sme rozdali 80 dotazníkov, 40 dotazníkov do Komunitného strediska v Liberci a 40 dotazníkov do Denného centra pre seniorov v Žiline.

Dotazník bol anonymný a obsahoval 15 položiek, určených pre seniorov, ktorí navštevujú skúmané centrá. V prvej časti dotazníku sme respondentom vysvetlili účel dotazníku a pokyny, ako dotazník správne vyplniť. Začiatok dotazníku tvorili identifikačné údaje o senioroch a to pohlavie, vek a dosiahnuté vzdelanie. Identifikačné údaje boli na základe predvýskumu dané na začiatok dotazníku a to z toho dôvodu, že v predvýskume veľa dotazovaných respondentov zabudlo vyplniť položky, ktoré zisťovali identifikačné – demografické údaje, ktoré boli, ako je obecné doporučované, pôvodne na konci dotazníku. Pri vyplňaní dotazníkov sme asistovali a v prípade nejasností sa respondenti mohli opýtať. Danými otázkami v anonymnom dotazníku sme si overovali nami formulované hypotézy. Dotazník tvorili položky s uzatvorenými odpoveďami s možnosťou výberu odpovede, ďalšia časť položiek bola polouzatvorená, jedna z možností bola napríklad „Iné: ...“, a slúžila na vyjadrenie iného názoru, ako bolo dané v možnostiach. Jedna položka bola dichotomická a jedna s otvorenou odpoveďou (zisťovanie pohlavia a veku respondentov). Na konci dotazníku sme respondentom poďakovali za ich srávený čas a spoluprácu.

9 Organizácia a spracovanie výskumu

Prvá fáza výskumu – prípravná

V prípravnej fáze na spracovanie témy našej diplomovej práce sme zhromažďovali údaje štúdiom odbornej literatúry a informácií z literatúry.

Druhá fáza výskumu

Pred samotným výskumom sme pomocou nášho dotazníku uskutočnili predvýskum, aby sme zistili, či nami stanovené položky v dotazníku sú správne formulované a seniori im rozumejú. Po vyhodnotení predvýskumu sme dotazník upravili podľa potrieb seniorov a uskutočnili sme samotný výskum. Empirické údaje sme získali z dotazníkov, ktoré sme rozdali seniorom v komunitnom zariadení Kontakt v Liberci a v Dennom centre pre seniorov v Žiline.

V komunitnom centre Kontakt v Liberci sme oslovili 40 seniorov, ktorí boli veľmi ochotní a dotazníky nám po vysvetlení vyplnili. Rovnako sme postupovali pri Dennom centre v Žiline. V prípade neporozumenia dotazníku sa nás seniori opýtali, a uistili sa v otázke, aby dotazník optimálne vyplnili.

Tretia fáza výskumu – spracovanie a vyhodnotenie výsledkov

Za pomoci matematických a štatistických metód sme spracovali výsledky prieskumu a údaje vyhodnotili. Výsledky sú prezentované v tabulkách a grafoch.

Štvrtá fáza výskumu – záver

V záverečnej fáze sme zo získaných empirických údajov vypracovali výsledky a vytvorili závery výskumu.

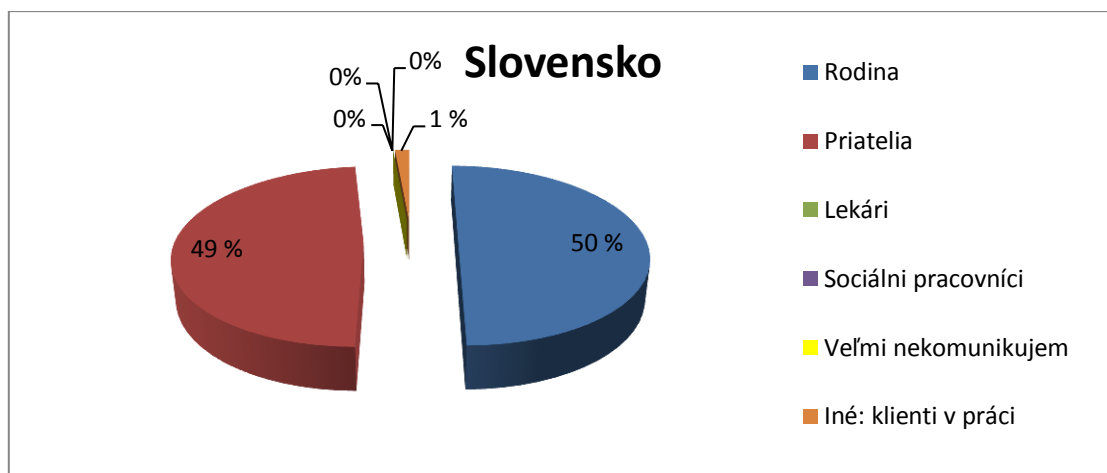
10 Analýza a interpretácia výsledkov

Oslovených bolo 80 respondentov. Z toho 40 dotazníkov sme rozdali do Denného centra pre seniorov v Žiline a 40 dotazníkov sme rozdali do komunitného strediska Kontaktv Liberci. Z rozdaných dotazníkov bola 100% návratnosť, ktorú pripisujeme tomu, že sme pri vyplňovaní dotazníkov boli osobne prítomní a v prípade nejasností a neporozumenia otázky sme nejasnosti vyjasňovali.

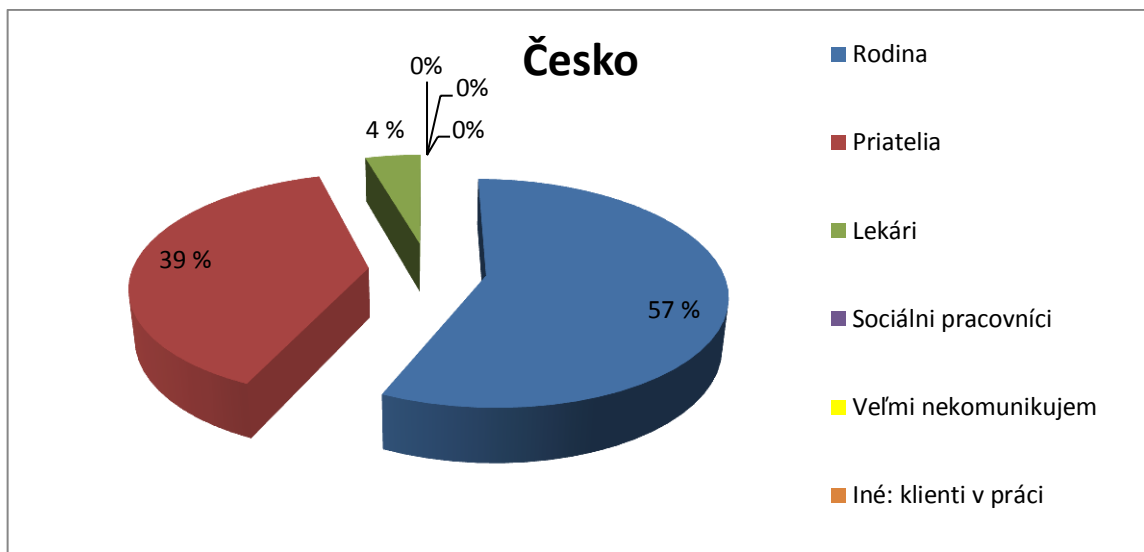
1. S kým vo svojom živote najčastejšie komunikujete? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

Tabuľka č. 4: Najčastejšia komunikácia

	Slovensko	Česko
Rodina	35	38
Priatelia	34	26
Lekári	0	3
Sociálni pracovníci	0	0
Veľmi nekomunikujem	0	0
Iné: klienti v práci	1	0

Graf č. 3: Najčastejšia komunikácia respondentov na Slovensku

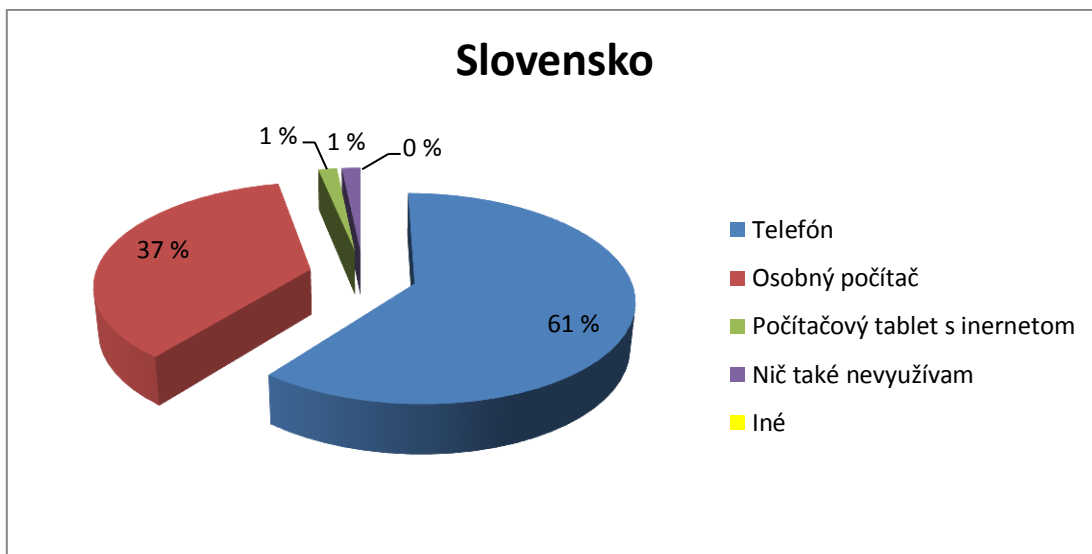
Graf č. 4: Najčastejšia komunikácia respondentov v Česku

Na prvú pokladanú otázku v dotazníku uviedli respondenti zo Žiliny že najčastejšie komunikujú s rodinou, čo v *Grafe č. 3 a Tabuľke č. 4* predstavuje 50 % respondentov, a ako druhé v poradí uviedli priateľov, čo predstavuje 49 % respondentov. Podobné výsledky uviedli respondenti z Liberca, ktoré môžeme vidieť v *Graf č. 4*, kde prvé miesto zohráva tiež rodina, ktorú uviedlo 57 % respondentov a druhí v poradí sú priatelia, ktorých uviedlo 39 % respondentov. V Liberci 4 % respondentov uviedlo, že komunikujú aj so svojimi lekármi. V Žiline jeden respondent uviedol do položky Iné: komunikácia s klientmi v práci.

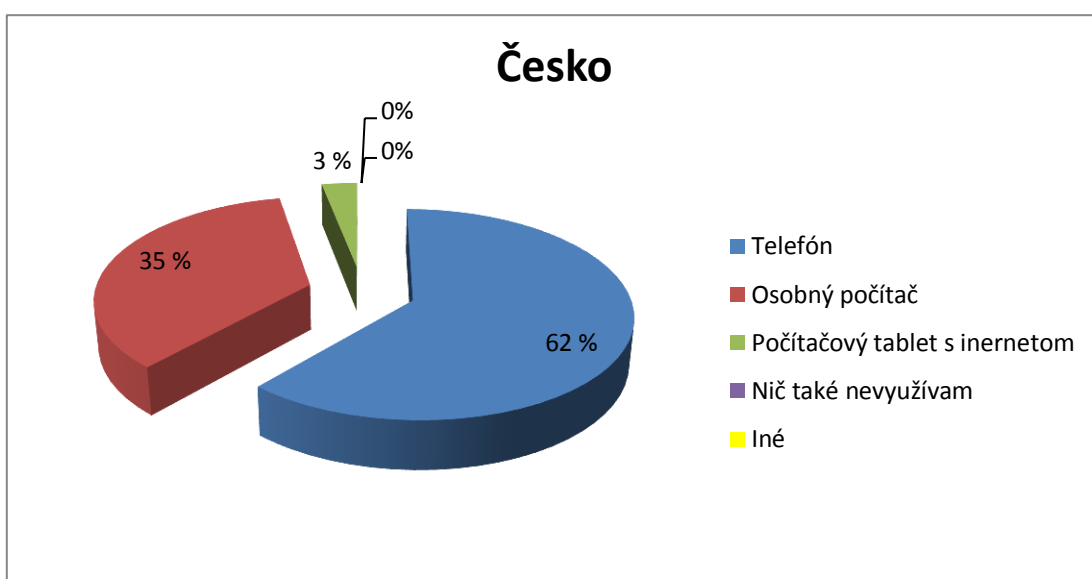
2. Aký druh informačných a komunikačných technológií najviac využívate: (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

Tabuľka č. 5: Aký druh informačných a komunikačných technológií respondenti najviac využívajú

	Slovensko	Česko
Telefón	37	40
Osobný počítač	22	23
Počítačový tablet s internetom	1	2
Nič také nevyžívam	1	0
Iné	0	0

Graf č. 5: Aký druh informačných a komunikačných technológií respondenti najviac využívajú respondenti na Slovensku

Graf č. 6: Aký druh informačných a komunikačných technológií respondenti najviac využívajú respondenti v Česku

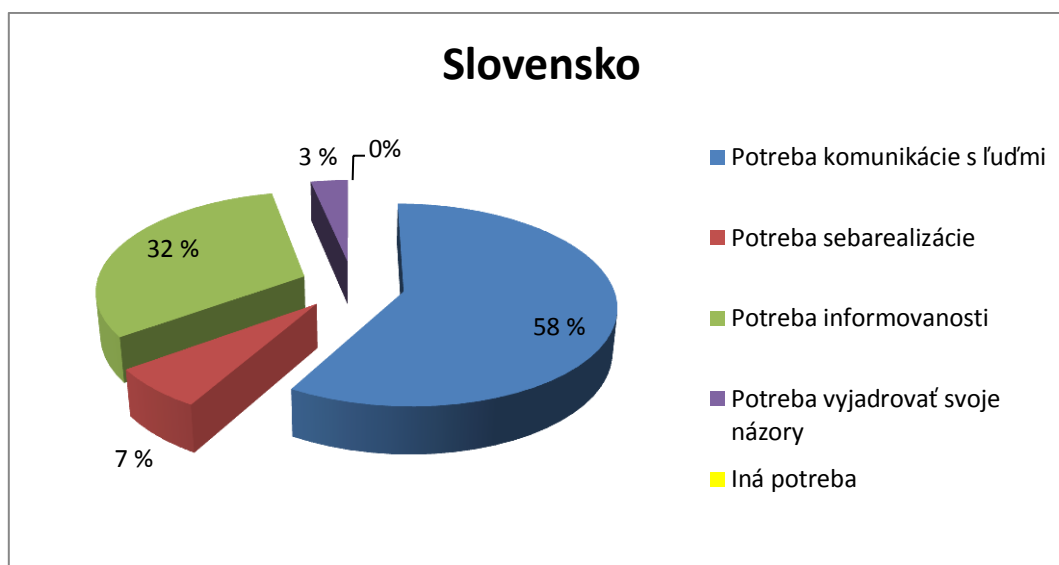
V *Grafe č. 5* a v *Tabuľke č. 5* vidíme, že 61 % respondentov zo Žiliny uviedlo, že najčastejšie využívajú mobilný telefón, čo sme predokladali. 37 % respondentov uviedlo ako druhý v poradí osobný počítač s internetom a 1 % respondentov uviedlo počítačový tablet s internetom a 2 % respondentov uviedlo, že nič z uvedených položiek nevyužívajú. Výsledky z Liberca môžeme vidieť v *Grafe č. 6*, kde 62 % respondentov najčastejšie využíva mobilný telefón, 35 % respondentov využíva osobný počítač s internetom a 3 %

respondentov využíva tablet s internetom. Možnosť „Nič také nevyužívam“ a „Iné“ neuviedol ani jeden z opýtaných respondentov. Výsledky vo využívaní informačných a komunikačných technológií v Žiline a Liberci sú prakticky identické.

3. Aké sú Vaše potreby v oblasti informačných a komunikačných technológií? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

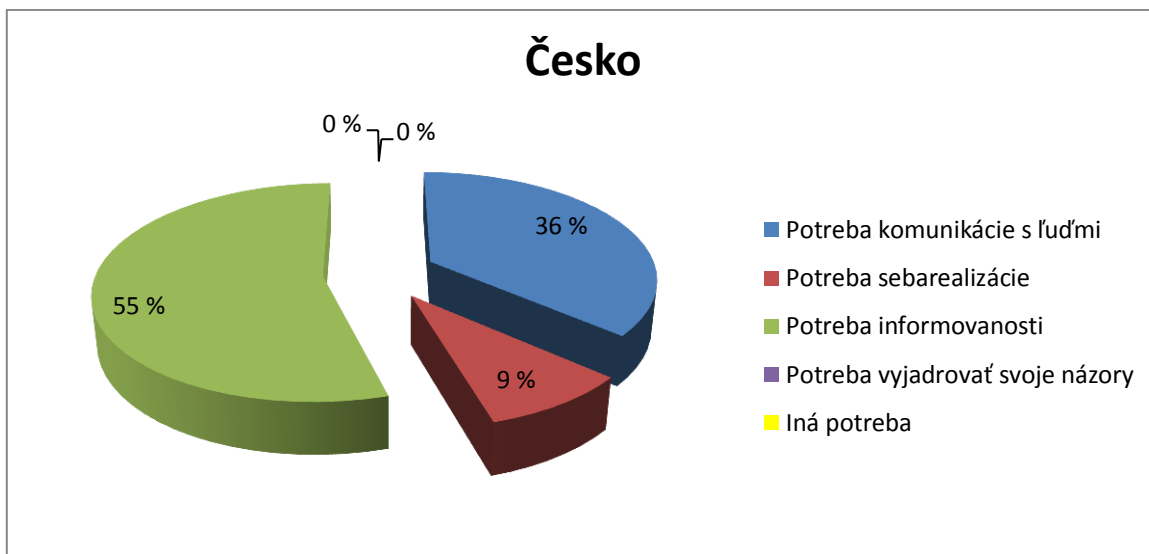
Tabuľka č. 6: Potreby respondentov v oblasti informačných a komunikačných technológií

	Slovensko	Česko
Potreba komunikácie s ľuďmi	35	20
Potreba sebarealizácie	4	5
Potreba informovanosti	19	30
Potreba vyjadrovať svoje názory	2	0
Iná potreba	0	0

Graf č. 7: Potreby slovenských respondentov v oblasti informačných a komunikačných technológií

Graf č. 7 a Tabuľka č. 6 nám znázorňuje výsledky, že v Žiline až 58 % respondentov uviedlo, že hlavná potreba v oblasti informačných a komunikačných technológií je potreba komunikácie s ľuďmi, ďalej 32 % respondentov uviedlo potrebu informovanosti, 7 % respondentov uviedlo potrebu realizácie a 3 % potrebu vyjadrovať svoje názory.

Graf č. 8: Potreby českých respondentov v oblasti informačných a komunikačných technológií

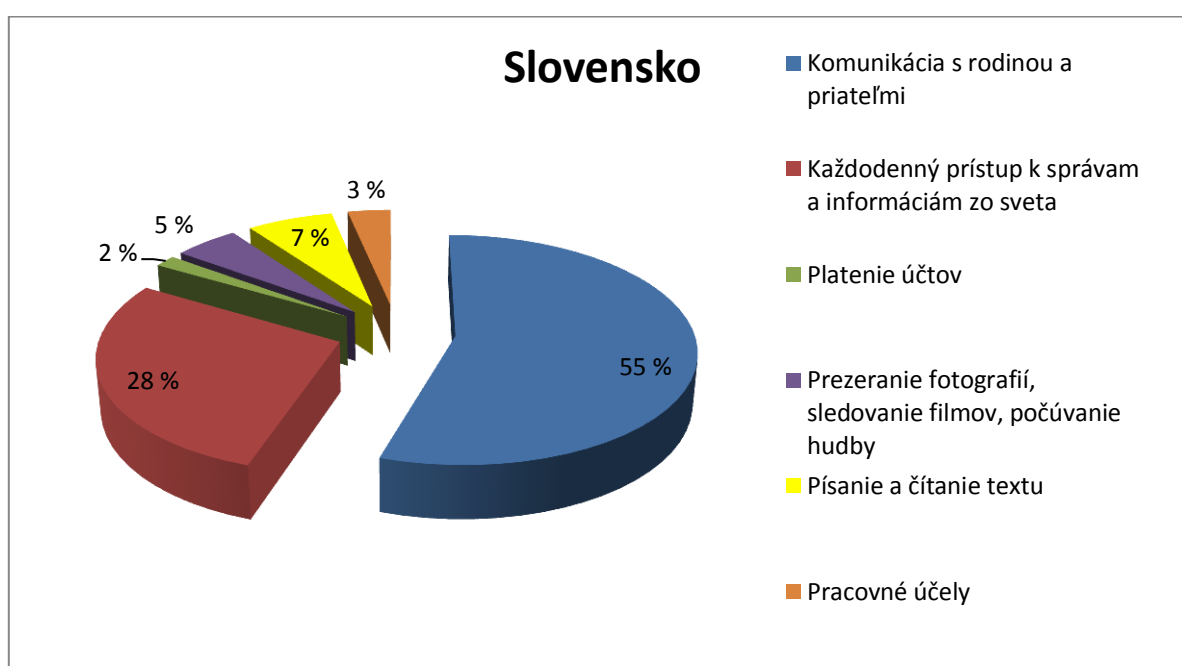
V Liberci u respondentov bola na prvom mieste potreba informovanosti, ktorú označilo viac ako polovica opýtaných a to 55 %. 36 % respondentov uviedlo potrebu komunikácie s ľuďmi, ktorú seniori v Žiline uviedli ako prvotnú. 9 % respondentov uviedlo potrebu sebarealizácie. Nikto z respondentov neuviedol potrebu vyjadrovať svoje názory alebo inú potrebu. Podrobnosti výsledkov zachycuje *Graf č. 8*.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že potreby v oblasti informačných a komunikačných technológií sú u respondentov zo Slovenska do určitej miery odlišné než u respondentov z Českej republiky. Respondenti zo Žiliny majú väčšiu potrebu komunikovať s ľuďmi navzájom, dokonca viac ako o 20 % v porovnaní s respondentmi z Liberca, na druhej strane libereckí respondenti podstatne viac využívajú informačné a komunikačné technológie ku zisťovaniu informácií, dokonca o 23 % viac ako respondenti zo Žiliny.

4. Na aké účely využívate informačné a komunikačné technológie? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

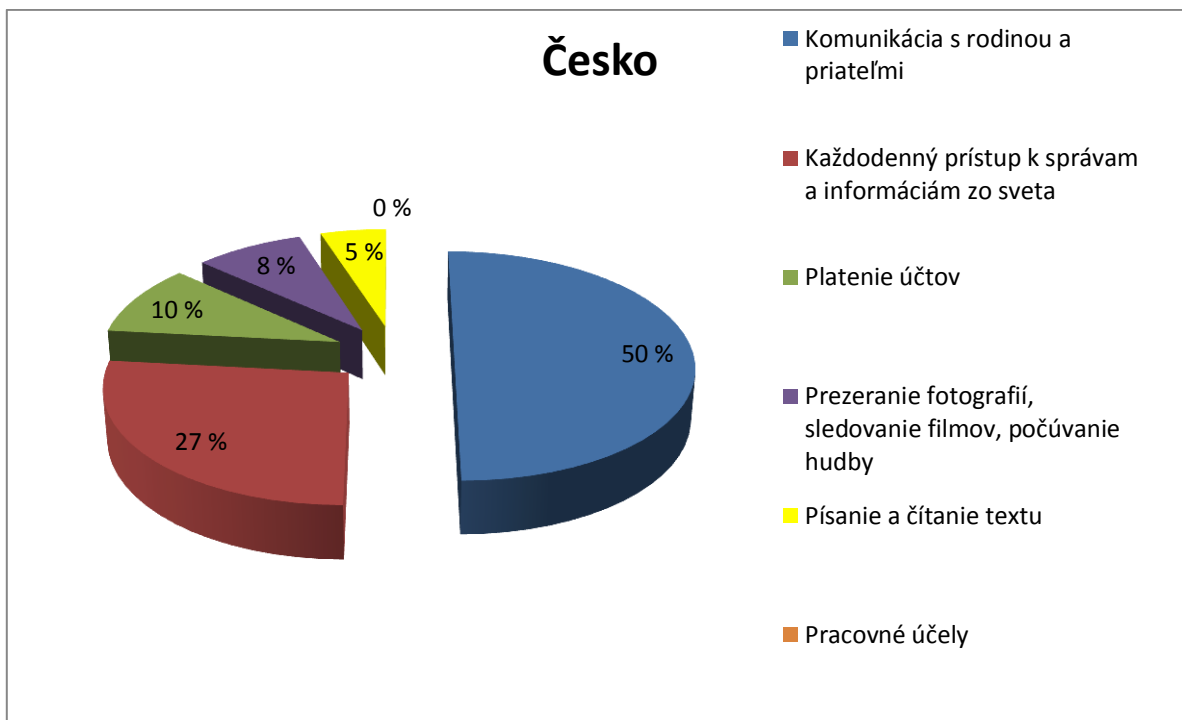
Tabuľka č. 7: Účely využívania informačných a komunikačných technológií

	Slovensko	Česko
Komunikácia s rodinou a priateľmi	33	30
Každodenný prístup k správam a informáciám zo sveta	17	16
Platenie účtov	1	6
Prezeranie fotografií, sledovanie filmov, počúvanie hudby	3	5
Písanie a čítanie textu	4	3
Iné: pracovné účely	2	0

Graf č. 9: Na aké účely respondenti zo Slovenska informačné a komunikačné technológie využívajú

V štvrtej položke sme sa respondentov pýtali, na aké účely informačné a komunikačné technológie najviac využívajú. V Grafe č. 9 a v Tabuľke č. 7 je znázornené, že 55 % respondentov zo Žiliny uviedlo na účely komunikácie s rodinou a priateľmi. 28 % respondentov uviedlo každodenný prístup k správam a informáciám zo sveta, 7 % uviedlo písanie a čítanie textu, 5 % prezeranie fotografií, sledovanie filmov a počúvanie hudby, 2 % respondentov uviedlo platenie účtov a v možnosti „Iné“ uviedli pracovné účely.

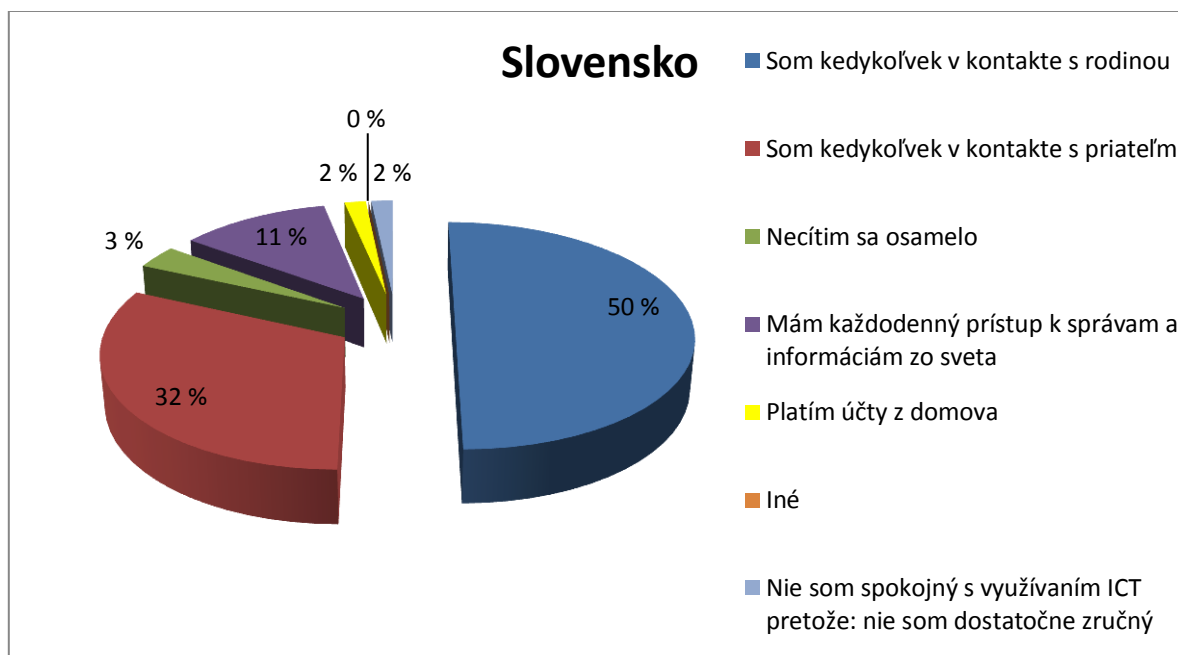
Graf č. 10: Na aké účely respondenti z Česka informačné a komunikačné technológie využívajú

Graf č. 10 môžeme vidieť, že 50 % respondentov v Liberci uviedlo na prvé miesto účel komunikácie s rodinou a priateľmi, podobne ako respondenti zo Žiliny, avšak o 5 % menej. 27 % respondentov uviedlo každodenný prístup k informáciám a správam zo sveta. 10 % uvádza platenie účtov prostredníctvom počítačových a komunikačných technológií, 8 % uviedlo prezeranie fotografií, sledovanie filmov a počúvanie hudby, 5 % respondentov uviedlo písanie a čítanie textu, a do možnosti „Iné“ neuviedol nikto z respondentov inú informáciu. Výsledky vo využívaní informačných a komunikačných technológií v Žiline a Liberci sú veľmi podobné.

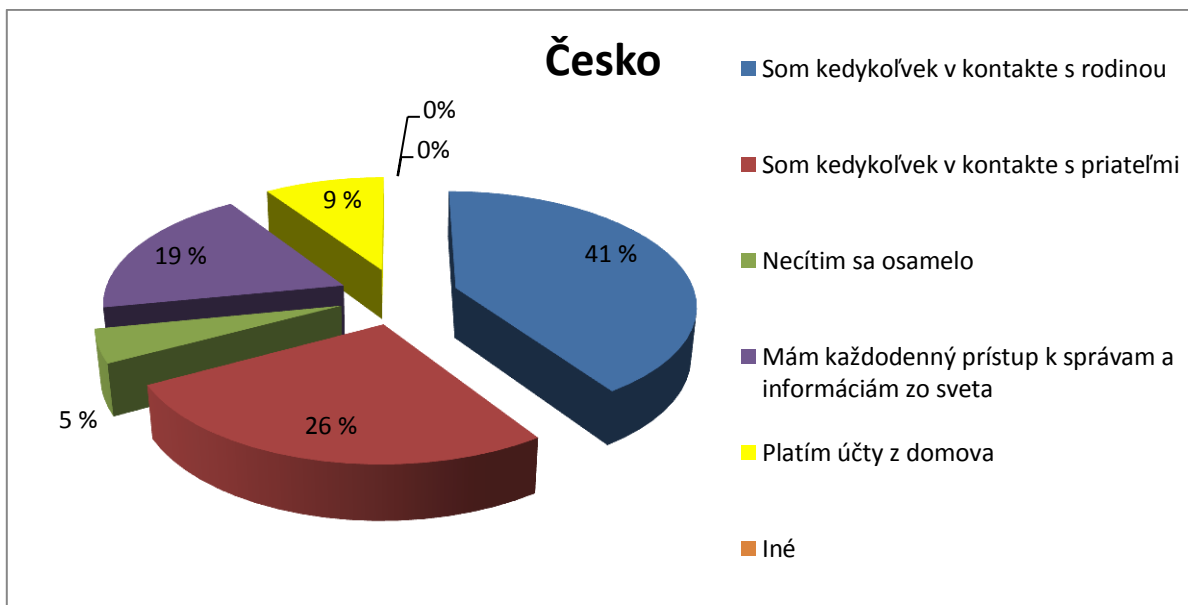
5. Ste spokojný s využívaním informačných a komunikačných technológií pre komunikáciu? Ak áno, ste spokojný pretože: (Zakrúžkujte max. 2 možnosti, ktoré vystihujú Vašu spokojnosť)

Tabuľka č. 8: Spokojnosť respondentov s využívaním informačných a komunikačných technológií

	Slovensko	Česko
Som kedykoľvek v kontakte s rodinou	30	26
Som kedykoľvek v kontakte s priateľmi	19	17
Necítim sa osamelo	2	3
Mám každodenný prístup k správam a informáciám zo sveta	7	12
Platím účty z domova	1	6
Iné	0	0
Nie som spokojný s využívaním informačných a komunikačných technológií pretože: nie som dostatočne zručný	1	0

Graf č. 11: Spokojnosť respondentov zo Slovenska s využívaním informačných a komunikačných technológií

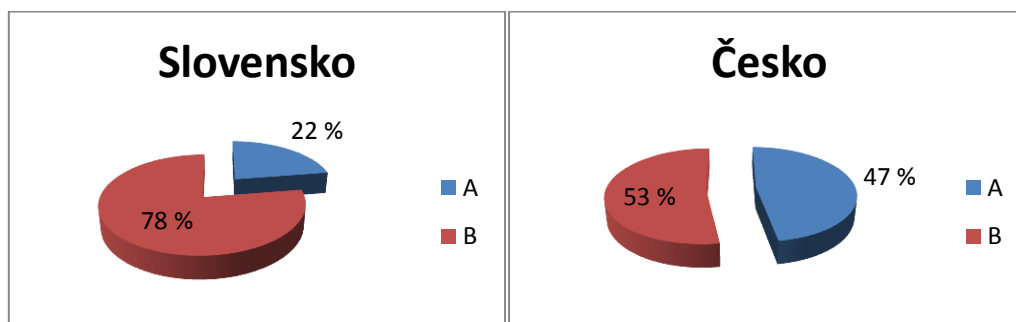
Graf č. 12: Spokojnosť respondentov z Česka s využívaním informačných a komunikačných technológií

Ako vidíme v *Grafe č. 11 a Tabulke č. 8*, v Žiline je 50 % respondentov spokojných s využívaním informačných a komunikačných technológií, pretože sú kedykoľvek v kontakte s rodinou a 32 % uviedlo spokojnosť, že sú kedykoľvek v kontakte s priateľmi. 11 % respondentov je spokojných, pretože majú každodenný prístup k informáciám zo sveta, 2% spokojnosť pripisuje tomu, že môžu platiť účty z domova a necítia sa osamelo prostredníctvom využívania informačných a komunikačných technológií. Jeden respondent uviedol, že nie je spokojný s využívaním využívaním informačných a komunikačných technológií. Ako dôvod uviedol, že nie je dostatočne zručný. Opäť sa tu prejavilo, to, čo už bolo analyzované v položke číslo 3. I tu bolo zistené, že slovenskí respondenti oceňujú možnosť využívať informačné a komunikačné technológie práve preto, že môžu vzájomne komunikovať, na rozdiel od respondentov z Českej republiky, ktorí dávajú prednosť zisťovaniu informácií. V percentuálnom vyjadrení je to tak, že Slováci z 82 % komunikujú s rodinou či priateľmi, na rozdiel od respondentov z Liberca, ktorí túto možnosť uvádzali len v 67 %. Na druhej strane 19 % respondentov z Liberca preferuje tieto technológie ako informačný zdroj, kde v prípade respondentov zo Žiliny je to len 11 %. Tomu odpovedá aj využívanie týchto systémov k bezhotovostnému platobnému styku, kde na túto otázku odpovedalo kladne 9 % respondentov z Liberca a len 2 % respondentov zo Žiliny. Výsledky respondentov z Liberca nám znázorňuje *Graf č. 12*.

6. Vzdelávate sa v oblasti informačných a komunikačných technológií? Ak áno, akým spôsobom?

Tabuľka č. 9: Vzdelávanie v oblasti informačných a komunikačných technológií

6	Slovensko	Česko
A	9	19
B	31	21

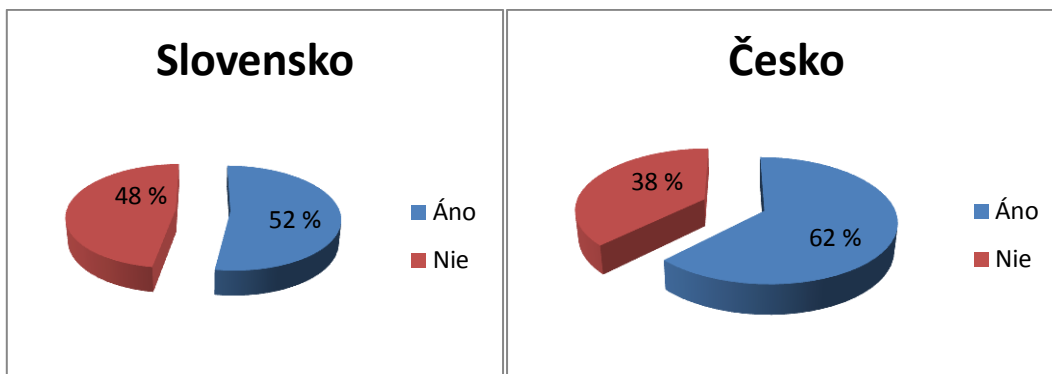
Graf č. 13: Vzdelávanie v oblasti informačných a komunikačných technológií

22 % respondentov zo Žiliny sa vzdeláva v oblasti informačných a komunikačných technológií z toho 4 respondenti navštevujú kurzy, 2 respondenti na univerzite tretieho veku a 3 respondenti sa vzdelávajú sami. 78 % respondentov sa nevzdeláva v oblasti informačných a komunikačných technológií. 47 % respondentov z Liberca sa vzdeláva v oblasti informačných a komunikačných technológií z toho 15 navštevujú kurzy, 3 respondenti sa vzdelávajú sami a 1 respondenta učí blízky člen rodiny. Z uvedeného porovnania vyplýva, že seniori z Liberca sa podstatne viac vzdelávajú v oblasti informačných a komunikačných technológií než seniori zo Žiliny. Podrobnosti výsledkov nám zachycuje *Graf č. 13 a Tabuľka č. 9*.

7. Využívate vo svojom živote internet?

Tabuľka č. 10: Využívanie internetu

	Slovensko	Česko
Áno	21	25
Nie	19	15

Graf č. 14: Využívanie internetu

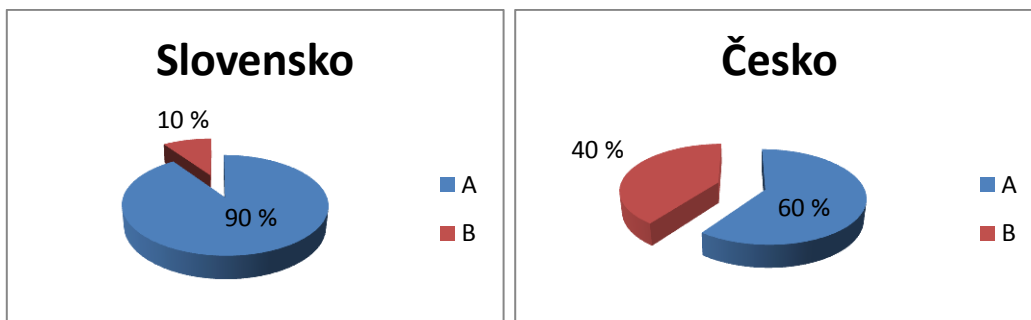
Na otázku či seniori využívajú internet nám výsledky znázorňuje *Graf č. 14 a Tabuľka č. 10.*, kde odpovedalo 52 % respondentov zo Žiliny, že internet využívajú a 48 %, že internet vo svojom živote nevyužívajú. Cez pomerne rozdielne výsledky medzi respondentmi zo Žiliny a respondentmi z Liberca tu stojí hlavne za úvahu koľko seniorov zo skúmaných zariadení nepoužíva pri práci s informačnými technológiami pripojenie k internetu. Hlavne keď pomerne vysoké percento priznáva komunikáciu s rodinou a priateľmi. Je teda zrejmé, že pre tento druh komunikácie využívajú seniori predovšetkým telefonické spojenie. Tá okolnosť, že respondenti z Liberca využívajú internet o 10 % viac ako respondenti zo Žiliny, potom koreluje s predchádzajúcim zistením o využívaní informačných a komunikačných technológií pre získavanie informácií.

Respondenti, ktorí v tejto otázke označili možnosť, že internet nevyužívajú pokračovali v dotazníku položkami číslo 15 a 16.

8. Je pre Vás práca s internetom jednoduchá? Ak nie napíšte dôvod

Tabuľka č. 11: Jednoduchosť práce s internetom

	Slovensko	Česko
Áno	19	15
Nie	2	10

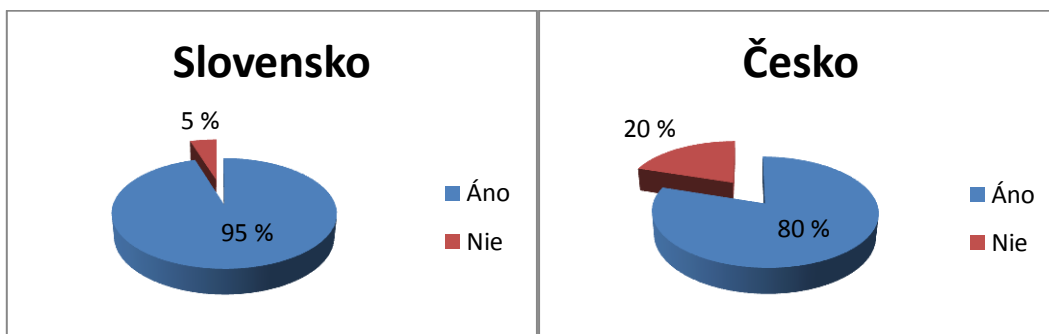
Graf č. 15: Jednoduchosť práce s internetom

Zistili sme, že 90 % respondentov zo Žiliny, ktorí v predchádzajúcej otázke uviedli, že internet používajú, je pre nich práca s internetom ľahká. 10 % uviedlo, že práca s internetom nie je ľahká. Ako dôvod uviedli títo dvaja respondenti svoj vek, s ktorým už strácajú svoju zručnosť a problém zapamätať si ovládanie informačných a komunikačných technológií. V Liberci 60 % respondentov uviedlo, že práca s internetom je pre nich ľahká. 40 % uviedlo náročnosť ovládania internetu. Z nich päť respondentov uviedlo opäť svoj vek, 3 respondenti uvádzali nedostatočné zručnosti a 2 respondenti uvádzali problém so sklerózou. Podrobnosti výsledkov nám znázorňuje Graf č. 15 a Tabuľka č. 11.

9. Myslíte si že prostredníctvom internetu má človek – senior väčšie možnosti komunikovať so svojimi blízkymi?

Tabuľka č. 12: Možnosti komunikácie so svojimi blízkymi

	Slovensko	Česko
Áno	20	20
Nie	1	5

Graf č. 16: Možnosti komunikácie so svojimi blízkymi

Z uvedeného Grafu č. 16 a Tabuľky č. 12 nám vyplýva, že 95 % respondentov zo Žiliny uviedlo v dotazníku možnosť Áno. Ako dôvod 8 respondentov uviedlo rýchlosť

a dostupnosť, 9 respondenti uviedli, že senior má väčšie možnosti komunikovať so svojimi blízkymi, pretože ich rodina býva v inom meste, a tým pádom využívajú informačné a komunikačné technológie na každodenné spojenie s nimi. 3 respondenti uviedli finančnú dostupnosť. 5 % z respondentov uviedlo možnosť Nie, ako dôvod uviedli, že v blízkosti domova majú svojich blízkych, čím nemusia využívať informačné a komunikačné technológie na komunikáciu s blízkymi.

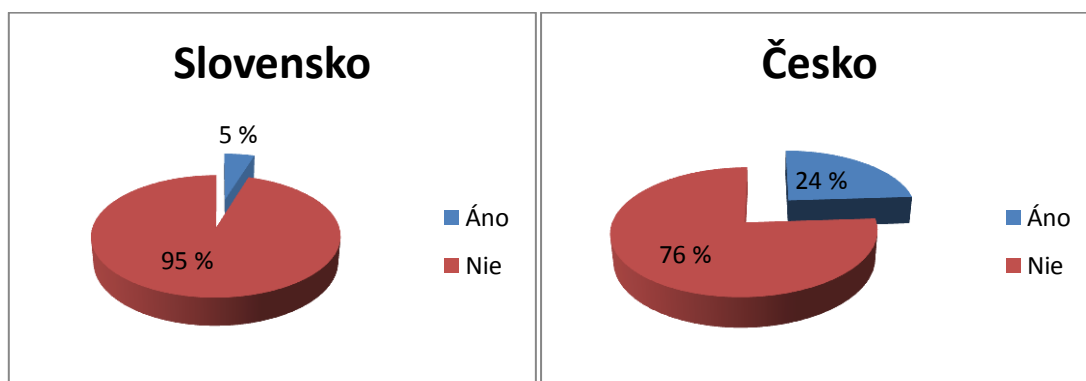
80 % respondentov v Liberci uviedlo v dotazníku možnosť Áno. Ako dôvod uviedlo 11 respondentov dostupnosť a rýchlosť. 5 respondentov uviedlo lacné spojenie prostredníctvom informačných a komunikačných technológií s rodinou, ktorá žije v inom meste, a 4 respondenti uviedli finančnú dostupnosť.

20 % respondentov uviedlo možnosť Nie, ako dôvod uviedli 3 respondenti, že preferujú osobný kontakt, 2 respondenti uviedli blízkosť rodinných príslušníkov v okolí, čím nemusia využívať informačné a komunikačné technológie na komunikáciu.

10. Máte obavy z používania internetu?

Tabuľka č. 13: Obavy z používania internetu

	Slovensko	Česko
Áno	1	6
Nie	20	19

Graf č. 17: Obavy z používania internetu

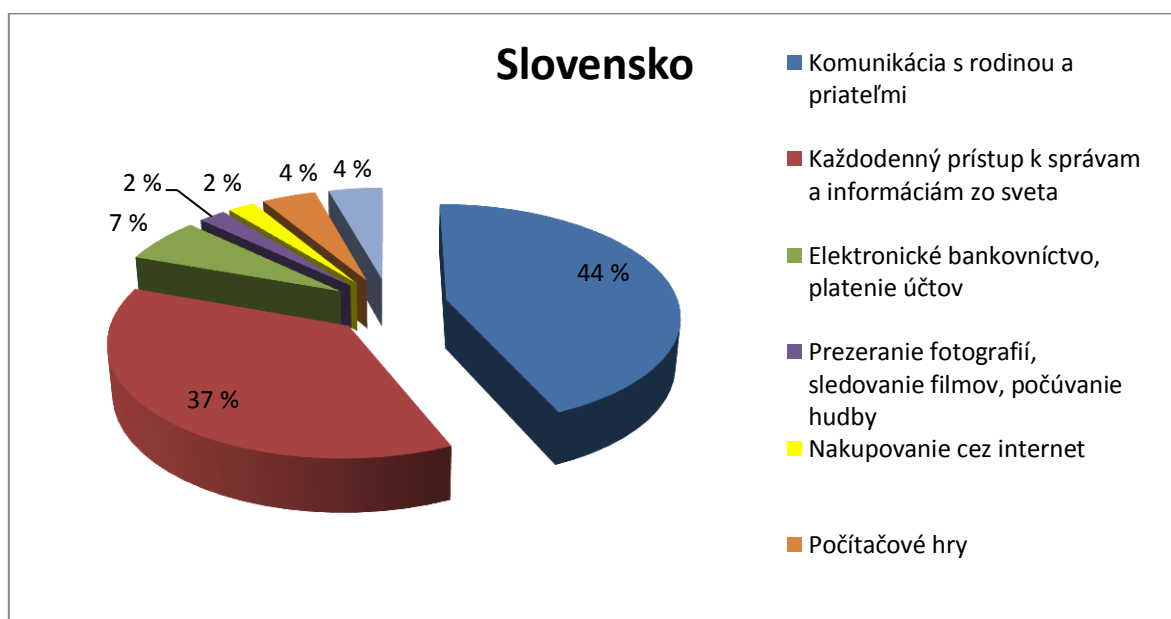
Z vyššie uvedeného Grafu č. 17 a Tabuľky č. 13 vyplýva, že 95 % respondentov zo Žiliny uviedlo, že nemajú obavy z používania internetu. 5 % respondentov uviedlo, že majú obavy z používania internetu a ako dôvod uviedli nebezpečie zneužitia údajov.

Respondenti z Liberca uviedli, v 76 %, že nemajú obavy z používania internetu. 24 % respondentov uviedlo, že majú obavy a ako dôvod uviedli 5 respondentov nebezpečie zneužitia a 1 respondent uviedol orientáciu sa na webových stránkach.

11. Na aké účely internet najviac využívate?(zakrúžkuje max. 2 možnosti)

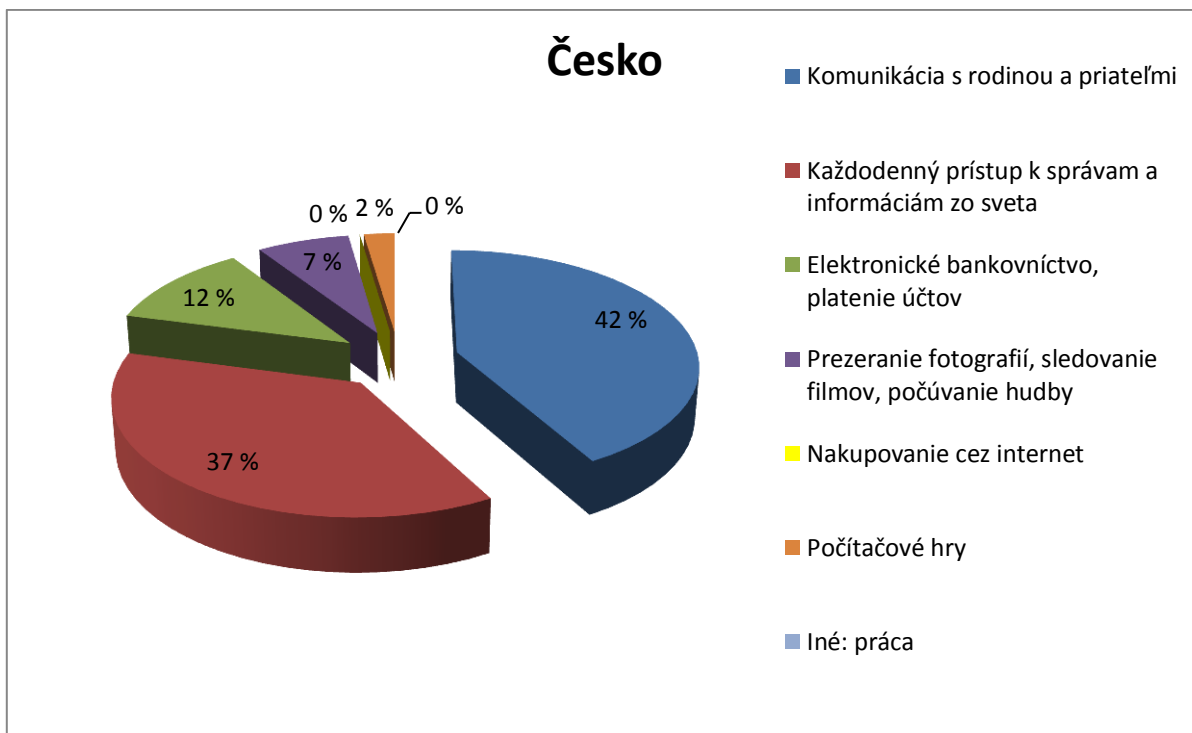
Tabuľka č. 14: Na aké účely respondenti internet najviac využívajú

	Slovensko	Česko
Komunikácia s rodinou a priateľmi	20	18
Každodenný prístup k správam a informáciám zo sveta	17	16
Elektronické bankovníctvo, platenie účtov	3	5
Prezeranie fotografií, sledovanie filmov, počúvanie hudby	1	3
Nakupovanie cez internet	1	0
Počítačové hry	2	1
Iné: práca	2	0

Graf č. 18: Na aké účely respondenti zo Slovenska internet najviac využívajú

Graf č. 18 a Tabuľka č. 14 nám znázorňuje, že 44 % respondentov zo Žiliny uviedlo, že internet najviac využívajú na komunikáciu s rodinou a priateľmi. 37 % uviedlo každodenný prístup k informáciám, 7 % uviedlo využívanie elektronického bankovníctva, 4 % uviedli, že využívajú internet na počítačové hry a na prácu. 2 % respondentov uviedlo, že využívajú internet najčastejšie na nákupy cez internet a prezeranie fotografií, sledovanie filmov a počúvanie hudby.

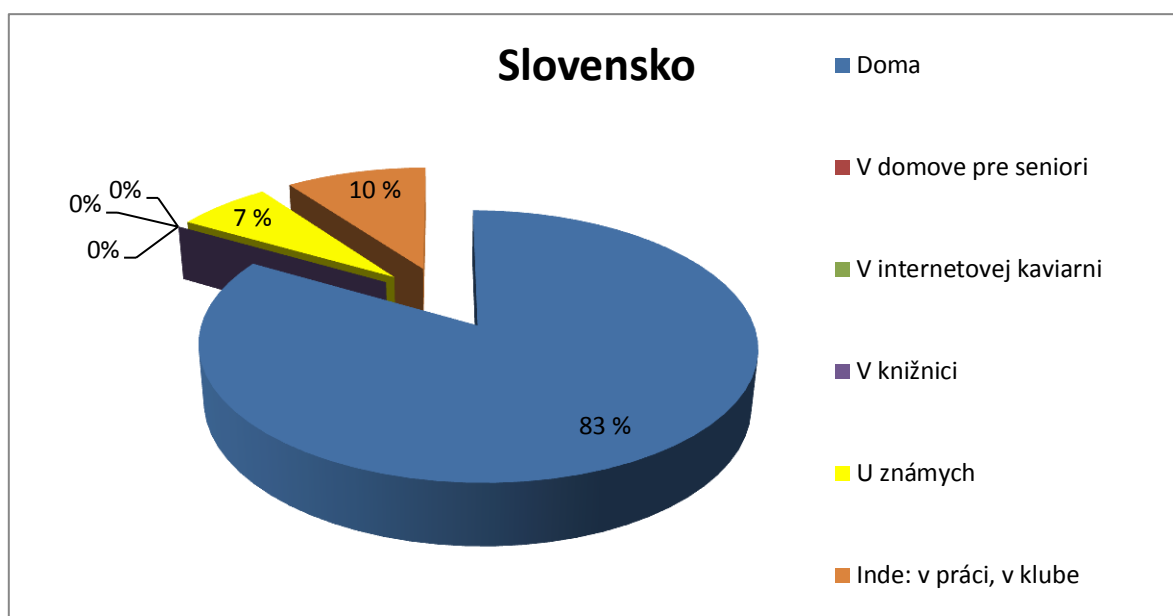
Graf č. 19: Na aké účely respondenti z Česka internet najviac využívajú

Z Grafu č. 19 nám vyplýva, že 42 % respondentov z Česka uviedlo, že internet najviac využívajú na komunikáciu s rodinou a priateľmi. 37 % uviedlo každodenný prístup k informáciám, 12 % uviedlo využívanie elektronického bankovníctva, 7 % uviedli, že využívajú internet na prezeranie fotografií, sledovanie filmov a počúvanie hudby, 2 % respondentov uviedlo, že využívajú internet na počítačové hry. Ani jeden z respondentov neuviedol nakupovanie cez internet, alebo do možnosti „Iné“.

12. Kde internet najviac využívate? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

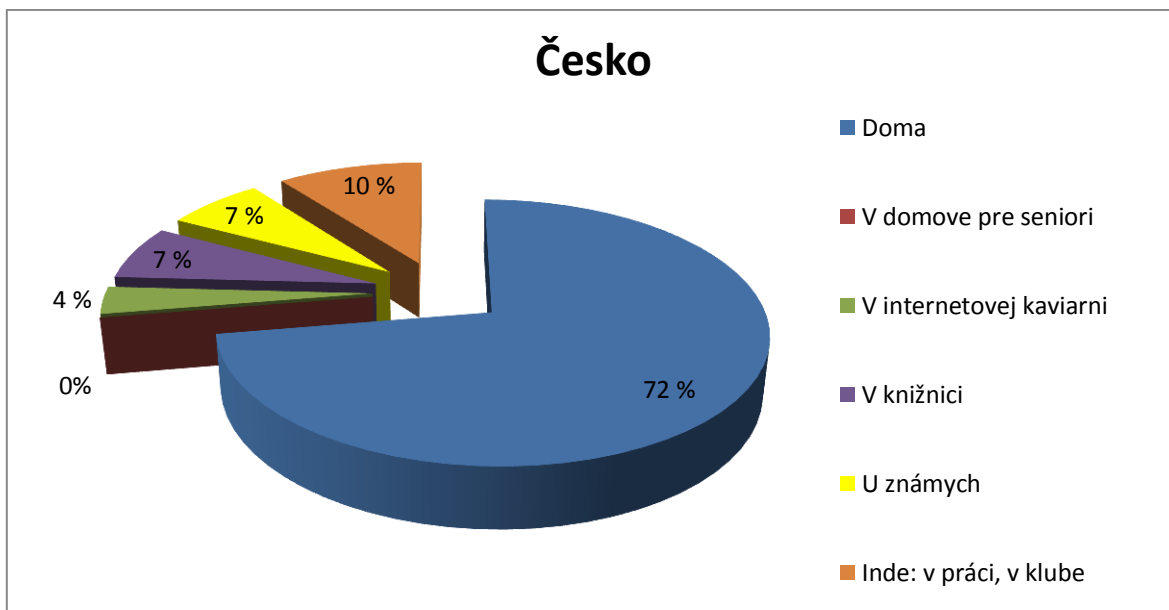
Tabuľka č. 15: Kde respondenti internet najviac využívajú

	Slovensko	Česko
Doma	25	21
V domove pre seniory	0	0
V internetovej kaviarni	0	1
V knižnici	0	2
U známych	2	2
Inde: v práci, v klube	3	3

Graf č. 20: Kde respondenti zo Slovenska internet najviac využívajú

Z Grafu č. 20 a Tabuľky č. 15 nám vyplýva, že 83 % respondentov zo Žiliny najviac využíva internet doma, 10 % respondentov uviedlo do položky „Inde“ využívanie internetu v práci, alebo v Dennom centre pre seniorov v Žiline a 7 % respondentov využíva internet u známych.

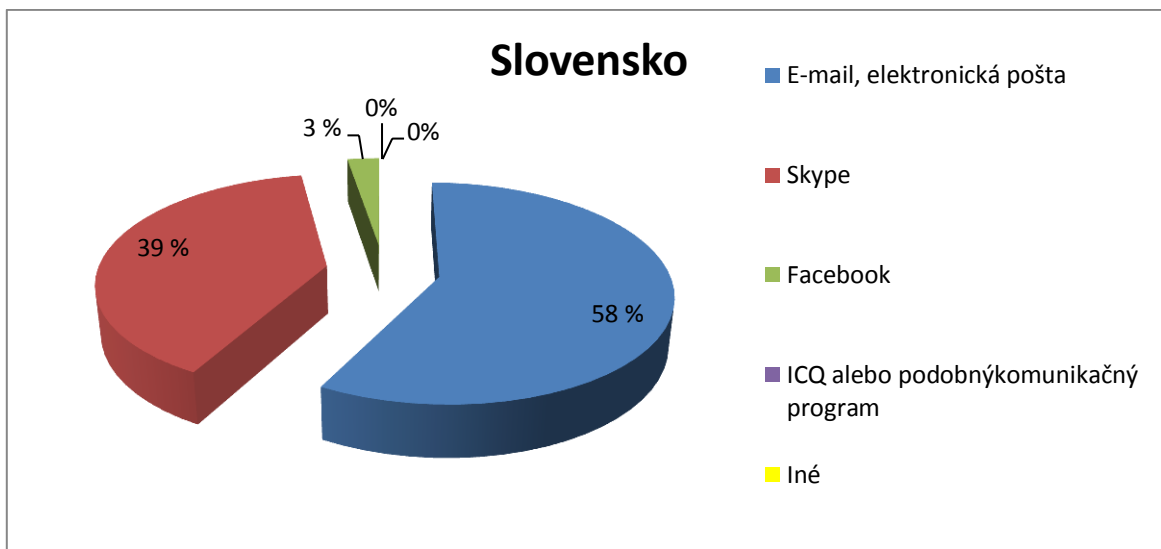
Graf č. 21: Kde respondenti z Česka internet najviac využívajú

Z Grafu č. 21 vyplýva, že 72 % respondentov z Liberca využíva internet doma, 10 % respondentov uviedlo do položky „Inde“ využívanie internetu v práci, alebo v Komunitnom stredisku Kontakt v Liberci, 7 % respondentov uviedlo používanie internetu u známych, respektíve v knižnici a 4 % uviedli v internetovej kaviarni. Tu môžeme zdorazniť, že u skúmaných osôb v Žiline a v Liberci je vysoké percento, ktorí majú internet doma a prakticky v minimálnej miere používajú internet v zariadeniach a internetových kaviarniach. Znamená to, že čím ďalej tým viac sa seniorom stáva počítač s internetom bežnou súčasťou života.

13. Aký spôsob komunikácie prostredníctvom internetu najviac využívate na kontakt so svojou rodinou a priateľmi?(zakrúžkuje max. 2 možnosti)

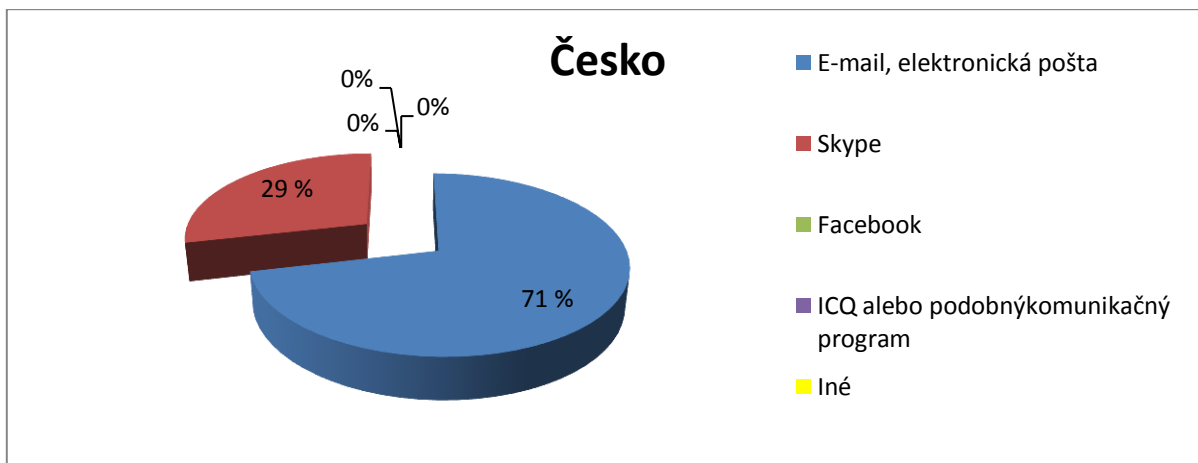
Tabuľka č. 16: Spôsob komunikácie s rodinou a priateľmi prostredníctvom internetu

	Slovensko	Česko
E-mail, elektronická pošta	22	20
Skype	15	8
Facebook	1	0
ICQ alebo podobný komunikačný program	0	0
Iné	0	0

Graf č. 22: Spôsob komunikácie s rodinou a priateľmi prostredníctvom internetu respondentov zo Slovenska

Podrobnosti výsledkov nám udáva *Graf č. 22* a *Tabuľka č. 16*, kde 58 % respondentov zo Žiliny uviedlo, že najčastejšie využívajú komunikáciu prostredníctvom e-mailu, elektronickej pošty. 39 % respondentov uviedlo Skype, 3 % respondentov využíva Facebook, iné možnosti respondenti nezakrúžkovali.

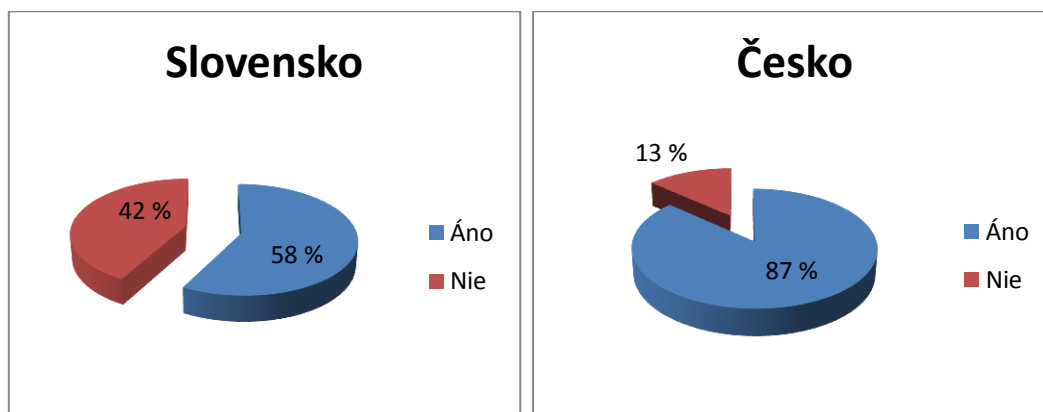
Graf č. 23: Spôsob komunikácie s rodinou a priateľmi prostredníctvom internetu respondentov z Česka

Z Liberca 71 % respondentov využíva najčastejšie na komunikáciu e-mail, elektronickejšiu poštu. 29 % uviedlo Skype. Iné z možnosti respondenti neuviedli. Výsledky nám ukazujú, že seniori sa neobmedzujú len na písanie e-mailov, ale využívajú aj moderný spôsob komunikácie prostredníctvom Skypu. Uvedené výsledky sú znázornené v *Grafe č. 23* a *Tabuľke č. 16*.

14. Mali by ste záujem naučiť sa pracovať s počítačom a využívať jeho možnosti?

Tabuľka č. 17: Záujem naučiť sa pracovať s počítačom a využívať jeho možnosti

	Slovensko	Česko
Áno	11	13
Nie	8	2

Graf č. 24: Záujem naučiť sa pracovať s počítačom a využívať jeho možnosti

Na položku číslo 14 odpovedali respondenti, ktorí v položke číslo 7 zakrúžkovali možnosť, že internet nevyužívajú. Položkou sme chceli zistiť, či by mali respondenti záujem sa naučiť pracovať s počítačom.

Z Grafu č. 24 a Tabuľky č. 17 nám vyplýva, že 58 % respondentov zo Žiliny uviedlo, že by malo záujem sa naučiť pracovať na počítači a využívať jeho možnosti a 42 % respondentov uviedlo, že nemá záujem sa naučiť pracovať na počítači a využívať jeho možnosti.

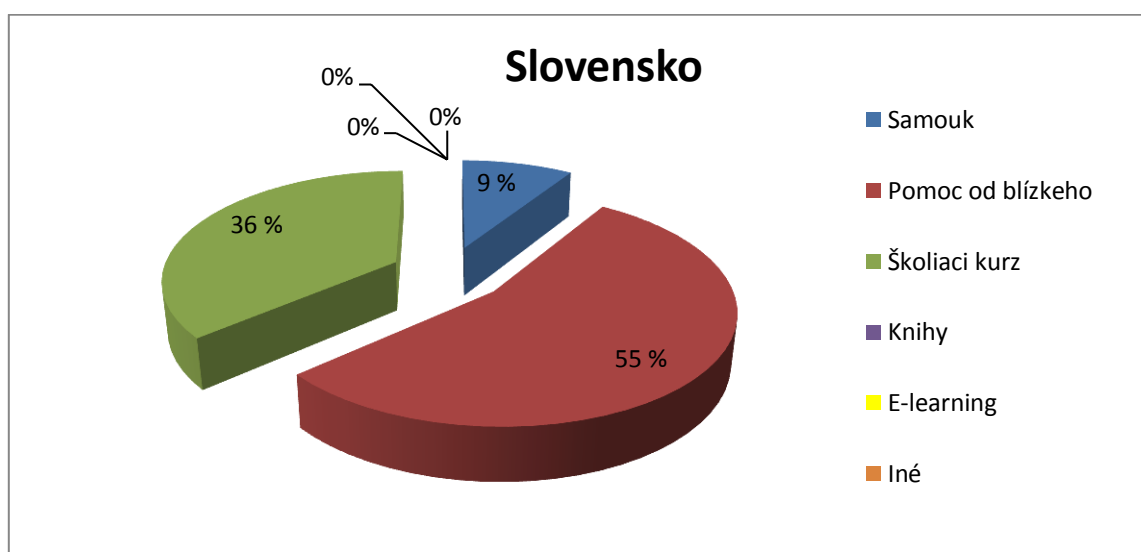
87 % respondentov z Liberca uviedlo, že by malo záujem sa naučiť pracovať na počítači a využívať jeho možnosti. 13 % respondentov uviedlo, že nemá záujem sa naučiť na počítači a využívať jeho možnosti.

Z výsledkov uvedených v Grafu č. 24 je vidieť, že seniori z Liberca sú podstatne viac ochotnejší sa naučiť pracovať s počítačom a využívať jeho možnosti oproti senioriom zo Žiliny a to až o 29 %.

15. Aký spôsob výučby by ste považovali za najvhodnejší?

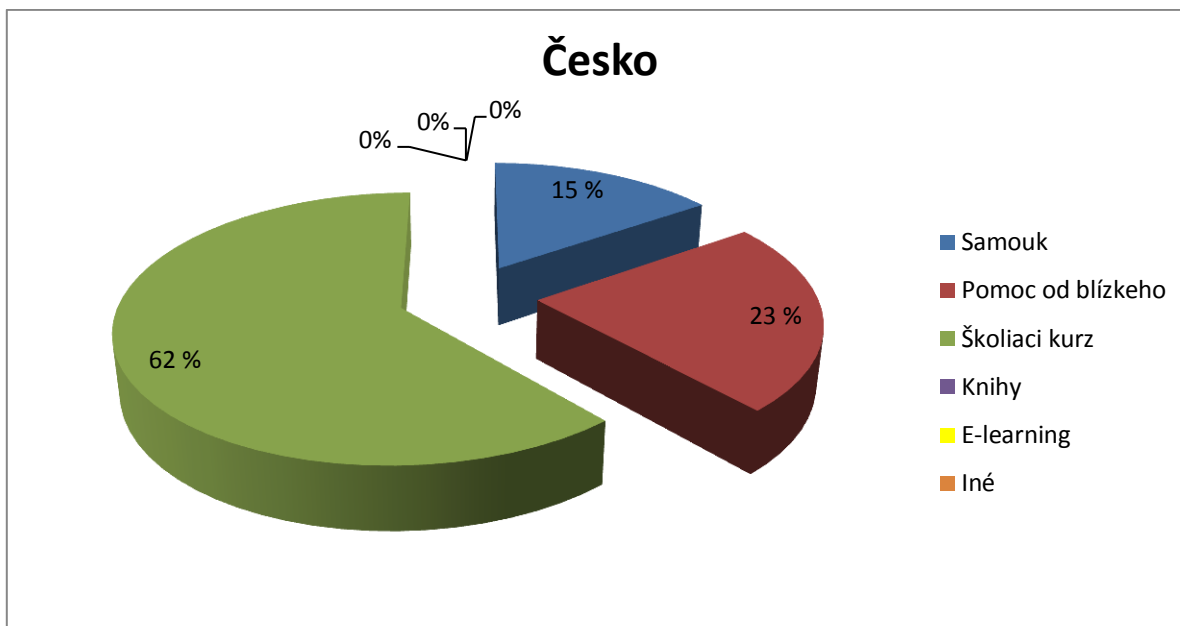
Tabuľka č. 18: Najvhodnejší spôsob výučby

	Slovensko	Česko
Samouk	1	2
Pomoc od blízkeho	6	3
Školiaci kurz	4	8
Knihy	0	0
E-learning	0	0
Iné	0	0

Graf č. 25: Najvhodnejší spôsob výučby respondentov zo Slovenska

V Grafe č. 25 a v Tabuľke č. 18 je znázornené, že 55 % respondentov zo Žiliny preferuje, za vhodný spôsob výučby pomoc od blízkeho, 36 % respondentov uviedlo školiaci kurz a 9 % samouk.

Graf č. 26: Najvhodnejší spôsob výučby respondentov z Česka

Graf č. 26 nám znázorňuje, že 62 % respondentov z Liberca uviedlo, že za vhodný spôsob výučby považujú školiaci kurz, 23 % respondentov uviedlo, že za najvhodnejší spôsob by považovali pomoc od blízkeho a 15 % považuje za najvhodnejší spôsob samostatnú výučbu, resp. samouk.

Z uvedených výsledkov vyplýva, že respondenti zo Žiliny by viac ocenili pomoc od blízkej osoby oproti respondentov z Liberca, a to až o 32 %. Avšak respondenti z Liberca považujú za najvhodnejší spôsob výučby školiace kurzy oproti respondentom zo Žiliny, a to až o 26 %. Z uvedeného vyplýva, že seniori z Liberca sú otvorenejší a viac prístupnejší ku možnostiam vzdelávať sa v prostredí, pre nich nie až tak známom a seniori zo Žiliny naopak viac preferujú vdelávať sa v prostredí im známom, ktoré im poskytuje napríklad určitú intimitu.

11 Overenie hypotéz

Po spracovaní výsledkov z empirických údajov sme overili nami formulované hypotézy pomocou testu nezávislosti Chí-kvadrátu pre štvorpoľnú tabuľku. Data pre overenie hypotézy 1 – Seniori v Českej republike využívajú informačné a komunikačné technológie pre komunikáciu s rodinou viac ako seniori zo Slovenskej republiky, sme získali z položky číslo 4 v stanovenom dotazníku.

Hypotéza 1 – Seniori v Českej republike využívajú informačné a komunikačné technológie pre komunikáciu s rodinou viac ako seniori zo Slovenskej republiky.

Tabuľka č. 19: Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát pre hypotézu 1

Početnosť komunikácie s rodinou a priateľmi	Slovensko	Česko	Σ
Áno	33	30	66
Nie	7	10	17
Σ	40	40	80

Sformulovali sme nulovú a alternatívnu hypotézu.

Štatistická hypotéza (H_A) – Početnosť využívania informačných a komunikačných technológií pre komunikáciu s rodinou a priateľmi je u seniorov z Českej republiky vyššia ako u seniorov zo Slovenskej republiky.

Nulová hypotéza (H_0) – Početnosť využívania informačných a komunikačných technológií pre komunikáciu s rodinou a priateľmi je u seniorov z Českej republiky rovnaká ako u seniorov zo Slovenskej republiky.

Zvolená hladina významnosti: 0,05.

Na overenie hypotézy použijeme nasledovný vzorec:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a + b) \cdot (a + c) \cdot (b + d) \cdot (c + d)} \quad (\text{Chráska 2007, s. 83})$$

$$\chi^2 = 80 \cdot \frac{(30 \cdot 10 - 30 \cdot 7)^2}{66 \cdot 17 \cdot 40 \cdot 40} = 0,64$$

Zisťujeme, že vypočítaná hodnota $\chi^2 = 0,64$ je menšia než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$, preto odmietame alternatívnu hypotézu a prijímame hypotézu nulovú, ktorá znie: Početnosť využívania informačných a komunikačných technológií pre komunikáciu s rodinou a priateľmi je u seniorov z Českej republiky rovnaká ako u seniorov zo Slovenskej republiky.

Zistili sme, že rozdiely vo využívaní informačných a komunikačných technológií pre komunikáciu s rodinou a priateľmi boli u respondentov v Slovenskej republike a v Českej republike štatisticky nevýznamné. Z uvedených výsledkov nám vyplýva, že dôvodom podobnej početnosti využívania technológií, pre komunikáciu s rodinou a priateľmi môže byť ten, že seniori jak zo Žiliny, tak aj z Liberca využívajú z informačných a komunikačných technológií najviac mobilný telefón, ktorý je už prakticky nevyhnutnou súčasťou každého seniora. Prostredníctvom mobilného telefónu seniori najčastejšie komunikujú, so svojou rodinou a priateľmi, pretože je to pre ne v súčasnosti najdostupnejší informačný a komunikačný prostriedok s pomerne ľahkým manuálnym ovládaním.

Hypotéza 2: Seniori v Českej republike využívajú informačné a komunikačné technológie pre prístup nových informácií viac ako seniori zo Slovenskej republiky.

Tabuľka č. 20: Štvorpolná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát pre hypotézu 2

Prístup nových informácií	Slovensko	Česko	Σ
Áno	17	16	33
Nie	23	24	47
Σ	40	40	80

Sformulovali sme nulovú a alternatívnu hypotézu

Statistická hypotéza (H_A) – Početnosť využívania informačných a komunikačných technológií prístup nových informácií je u seniorov z Českej republiky vyššia ako u seniorov zo Slovenskej republiky.

Nulová hypotéza (H_0) – Početnosť využívania informačných a komunikačných technológií prístup nových informácií je u seniorov z Českej republiky rovnaká ako u seniorov zo Slovenskej republiky.

Zvolená hladina významnosti: 0,05.

Pre overenie hypotézy použijeme nasledovný vzorec:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a + b) \cdot (a + c) \cdot (b + d) \cdot (c + d)} \quad (\text{Chráska 2007 s. 83})$$

$$\chi^2 = 80 \cdot \frac{(17 \cdot 24 - 16 \cdot 23)^2}{33 \cdot 47 \cdot 40 \cdot 40} = 0,0516$$

Zisťujeme, že vypočítaná hodnota $\chi^2 = 0,0516$ je menšia než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$, preto odmietame alternatívnu hypotézu a prijímame hypotézu nulovú, ktorá znie: **Početnosť využívania informačných a komunikačných technológií pre prísun nových informácií je u seniorov z Českej republiky rovnaká ako u seniorov zo Slovenskej republiky.**

Dôvodom podobnej početnosti využívania informačných a komunikačných technológií pre prísun nových informácií, môže byť ekonomická dostupnosť technológií, ktorá je rovnaká vzhľadom k životnej úrovni mesta Žilina a mesta Liberec, ďalej rovnaká dostupnosť pripojenia ku sietiam a informovanosť o využívaní informačných a komunikačných technológií.

Hypotéza 3: Seniori v Českej republike sa vzdelávajú v oblasti informačných a komunikačných technológií viac ako seniori zo Slovenskej republiky.

Seniorom zo Slovenskej republiky a seniorom z Českej republiky bola v dotazníku predložená položka č. 6, či sa vzdelávajú seniori v oblasti informačných a komunikačných technológií. Výsledky šetrenia nám zachycuje dole uvedená tabuľka č. 21.

Tabuľka č. 21: Štvorpoľná tabuľka pre test nezávislosti chí-kvadrát pre hypotézu 3

Vzdelanie	Slovensko	Česko	Σ
Áno	9	19	28
Nie	31	21	52
Σ	40	40	80

Sformulovali sme nulovú a alternatívnu hypotézu.

Statistická hypotéza (H_A) – Početnosť vzdelávania v oblasti informačných a komunikačných technológií je vyššia u seniorov z Českej republiky ako u seniorov zo Slovenskej republiky.

Nulová hypotéza (H_0) – Početnosť vzdelávania v oblasti informačných a komunikačných technológií je u seniorov z Českej republiky a u seniorov zo Slovenskej republiky rovnaká.

Zvolená hladina významnosti: 0,05.

Pre overenie hypotézy použijeme nasledovný vzorec:

$$x^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a + b) \cdot (a + c) \cdot (b + d) \cdot (c + d)}$$

$$x^2 = 80 \cdot \frac{(9 \cdot 21 - 19 \cdot 31)^2}{28 \cdot 52 \cdot 40 \cdot 40} = 5,495$$

Zisťujeme, že vypočítaná hodnota $x^2 = 5,495$ je väčšia než hodnota kritická $x^2_{0,05(1)} = 3,841$, preto odmietame nulovú hypotézu a prijímame hypotézu alternatívnu, ktorá znie: **Frekvencia vzdelávania v oblasti informačných a komunikačných technológií je vyššia u seniorov z Českej republiky ako u seniorov zo Slovenskej republiky.** Daná hypotéza sa nám na základe výpočtu potvrdila. Z uvedených výsledkov vyplýva, že seniori z Českej republiky sú podstatne viac ochotní sa vzdelávať v informačných a komunikačných technológiách než seniori zo Slovenskej republiky. Vzdelávacie programy v informačných a komunikačných technológiách pre seniorov sú približne v rovnakom množstve ponúkané v Liberci tak aj v Žiline, avšak po rozhovore s vedúcimi oboch organizácií sme dospeli k záveru, že v Liberci sú tieto možnosti využívané zďaleka viac ako v Žiline. To bolo potvrdené i výsledkami v dotazníku.

Záver

Cieľom diplomovej práce bolo charakterizovať využívanie informačných a komunikačných technológií seniori a zistiť u seniorov v Českej republike a Slovenskej republike, aké majú potreby v oblasti využívania informačných a komunikačných technológií, aký druh informačných a komunikačných technológií využívajú a na aké účely, či sa vzdelávajú v oblasti informačných a komunikačných technológií a aká je ich spokojnosť s komunikáciou prostredníctvom informačných a komunikačných technológií.

Výsledky nášho výskumu sú v celku potešujúce. Zistili sme napríklad, že seniori z Českej republiky a seniori zo Slovenska najčastejšie z informačných a komunikačných technológií využívajú mobilný telefón, čo sme aj predpokladali, pretože mobilný telefón sa už stal bežnou súčasťou života pravdepodobne každého jedinca. Ako druhý v poradí uviedli seniori osobný počítač s internetom. Výsledky využívania osobného počítača s internetom sú v celku pozitívne, pretože až vyše 30 % seniorov či už zo Slovenska, alebo z Česka používa počítač s internetom.

Porovnaním situácie na Slovensku a v Česku vyplynuli ďalšie zaujímavé závery, že potreby seniorov zo Slovenska a seniorov z Česka sú do určitej miery odlišné. Zistili sme, že seniori zo Slovenska majú väčšiu potrebu komunikovať s ľuďmi navzájom, dokonca viac ako o 20 % v porovnaní so seniormi z Česka. Tí naopak ako hlavný zdroj uspokojenia potrieb vo využívaní informačných a komunikačných technológií uviedli potrebu informovanosti.

V analyzovaní spokojnosti vo využívaní informačných a komunikačných technológií sa tu opäť prejavil jav, ktorý sme analyzovali v súvislosti s potrebami seniorov zo Slovenska a z Česka. Bolo zistené, že seniori zo Slovenska oceňujú a sú spokojní s využívaním informačných a komunikačných technológií, pretože môžu vzájomne komunikovať s rodinou a priateľmi, pričom seniori z Česka dávajú prednosť zisťovaniu informácií. V percentuálnom vyjadrení je to tak, že 82 % seniorov zo Slovenska komunikujú s rodinou a priateľmi, kdežto seniori z Česka spokojnosť s využívaním súčasných informačných a komunikačných technológií prisudzuje len 67 %. Na druhej strane 19 % seniorov z Česka v tejto súvislosti preferuje informačné a komunikačné technológie ako informačný zdroj, kdežto v prípade seniorov zo Slovenska je to len 11 %. Tomu odpovedá i využívanie týchto technológií k bezhotovostnému platobnému styku, kde kladne na túto položku odpovedalo 9 % seniorov z Česka a len 2 % seniorov zo Slovenska.

Pri zisťovaní výsledkov dotazníkovou formou nám bolo doporučené u seniorov v Českej republike používať dotazník v českom jazyku, pretože pojem informačné a komunikačné technológie vznikol až po roku 1989. My sme však ponechali dotazník v slovenskom jazyku, čo českí seniori veľmi ocenili a boli radi, že si zas prečítajú niečo slovensky. Po vyplnení dotazníkov sme so seniormi viedli príjemnú diskusiu o „Slovenských bratoch“ a spomínali na doby za Československa.

Stanovené ciele našej diplomovej práce boli splnené a hypotézy vďaka ochotným respondentom tak vyhodnotené.

Keďže výskumnú vzorku tvorili seniori, ktorí sa radi spoločujú a vedú aktívnejší spôsob života, nemôžeme výsledky nášho výskumu zovšeobecňovať na celú seniorskú populáciu, ale môžu nám byť nápomocné k prehĺbeniu a zlepšeniu orientácie v danej problematike. Naše výsledky výskumu požaduje Komunitné stredisko Kontakt v Liberci a Denné centrum pre seniorov v Žiline. Výsledky nášho výskumu si chcú organizácie uviesť na svojich internetových stránkach, a tým ukázať seniorom, ako sú na tom vo využívaní informačných a komunikačných technológií v porovnaní so slovenskými alebo českými seniormi.

Hypotézy, ktoré sme si formulovali, sa nám dve nepotvrdili a jedna potvrdila. Z toho nám vyplynulo, že seniori z Českej republiky sú viac ochotní a prístupnejší vzdelávať sa v oblasti informačných a komunikačných technológií, ako seniori zo Slovenska, zatiaľ čo využívanie technológií pre komunikáciu s rodinou a priateľmi a prísun nových informácií zo sveta je rovnaký u seniorov, jak zo Slovenska, tak z Česka.

Z výsledkov nám plynie, že seniori, zo Slovenska a z Česka, ktorí sa spoločujú a vedú aktívnejší spôsob života, využívajú informačné a komunikačné technológie a dokážu sa týmto technológiám prispôbiť. Technológie sú pravdepodobne súčasťou ich domácností, keďže veľké percento seniorov v oboch štátoch uviedlo, že informačné a komunikačné technológie využívajú doma. Na základe vyššie uvedených skutočností sa domnievame, že je dôležité, aby sa seniori v informačných a komunikačných technológiách vzdelávali a učili sa pracovať s nimi čo najviac a vyrovnali sa tak mladej generácii. Seniori dokážu tak prostredníctvom nich, byť viac začlenení do komunikačného procesu so svojim okolím a využívať „nekonečné“ možnosti, ktoré informačné a komunikačné technológie prinášajú.

Navrhované opatrenia

Ako navrhované opatrenie doporučujeme, aby kluby, centrá pre seniorov, komunitné strediská a podobné združenia, ktoré sa venujú seniorským aktivitám nepodceňovali význam vzdelávať seniorov v informačných a komunikačných technológiách. Naopak, zvýšili úsilie pri vytváraní týchto aktivít, dostatočne informovali seniorov napríklad v rámci seminárov, a hlavne motivovali seniorskú populáciu k rozsiahlym možnostiam využívania informačných a komunikačných technológií, pretože na základe výsledkov, ktoré sme zistili v diplomovej práci, i seniorom, ktorí neprišli s informačnými a komunikačnými technológiami do styku vo svojom živote, nemusia byť tieto systémy zcela cudzie.

Bolo overené, že i táto generácia ľudí je schopná prekonať začiatočnú obavu zo zložitých, moderných, a na ich pomery drahých informačných systémov, ktorých princípy fungovania mnohokrát vôbec nechápu a minimálne si tak osvojiť základné znalosti ich využívania. Domnievame sa, že tieto záveri by mohli veľmi dobre poslúžiť pre širšiu osvetu v domovoch a kluboch seniorov (ako sme už vyššie zmienili) v rámci Slovenskej a Českej republiky, ako doklad toho, že i táto generácia bez väčších nárokov v rámci dennodennej potreby dokáže zvládnuť obsluhu a využitie informačných a komunikačných technológií, ktoré môžu do ich života prinášať mnoho nových znalostí a možností, a tým i posilniť ich sebavedomie a rozširovať sociálnu väzbu pri aktívnom spôsobe prežívania starnutia a staroby.

Zoznam použitej literatúry a prameňov

AGEMANAGMENT, 2015. Národný program aktívneho starnutia 2014–2020. In: *AGEMANAGMENT* [online]. [vid. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.agemanagement.sk/narodny-program-aktivneho-starnutia-2014-2020/>

CEJPEK, J., 1998. *Informace, komunikace a myšlení*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-767-4.

ČEVELA, R., KALVACH, Z., ČELEDOVÁ, L., 2012. *Sociální gerontologie, úvod do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3901-4.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014. Čtvrtletní analýza VSPS na aktuální téma – 3. Čtvrtletí 2014. In: *Český statistický úřad* [online]. 3. 11. 2014 [vid. 2015-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/ctvrtletni-analyza-vsps-na-aktualni-tema-3-ctvrtletni-2014-ljdi4ph7w3>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2013. Projekce obyvatelstva České republiky. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-02-27]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/t/A6003061EE/\\$File/402013u.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/t/A6003061EE/$File/402013u.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-05-01]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30570&th=&vseuzemi=null&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1uIhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gIivLxTHEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uIDtZSxhYw1yDolzXstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiiIGAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmAjq44D8QIDDwAK10C_KF2coe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0Fk-wj4uluZFBQKiud1AFAGhn-Z9gAQAA&void=

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2003. *Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 – základní informace o okresech a krajích* [online]. Praha: Český statistický úřad. [vid. 2015-05-01] ISBN 80-7223-928-7. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11308/23212108/e-4107-03.pdf/4d6ed94d-d694-41c0-beeb-a350b073fe48?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, LIBEREC, 2013. *Sčítání lidu, domu a bytů 2011: Liberecký kraj analýza výsledku*. ISBN 978-80-250-2363-1.

CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

FALK, B., 1994. *Internet ROADMAP: průvodce světem internetu*. 2. doplnené vyd. Praha: Computer Press. ISBN 80-85896-34-6.

HARDWAREASOFTWARE, 2014. Hardware. In: *Hardwareasoftware* [online]. [vid. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://hardwareasoftware.sweb.cz/>

HAŠKOVCOVÁ, H., 2010. *Fenomén stáří*. 2 podst. přepr. a dopl. vyd. Praha: Havlíček Brain Team. ISBN 978-80-87109-19-9.

HAŠKOVCOVÁ, H., 2012. *Sociální gerontologie aneb senioři mezi námi*. 1. vyd. Galén. ISBN 978-80-7262-900-8.

HROZENSKÁ, M., DVOŘÁČKOVÁ, D., 2013. *Sociální péče o seniory*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4139-0.

INFOSTAT, 2009. Výsledky sčítania obyvateľov, domova bytov 2001. In: *Infostat* [online]. [vid. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://sodb.infostat.sk/sodb/sk/2001/format.htm>

JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., 2007. *Média a společnost*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-287-4.

KALVACH, Z., ZADÁK, Z., JIRÁK, R., ZAVÁZALOVÁ, H., SUCHARDA, P., a kol., 2004. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-0548-6.

KATUŠA, M., aj., 2014. *Vývoj obyvateľstva v Slovenskej republike a krajoch v roku 2013*. Bratislava. ISBN 978-80-8121-309-0.

KOMUNITNÍ STŘEDISKO LIBEREC, 2015. Klubová činnost. In: *Komunitní středisko Liberec* [online]. [vid. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.ksk-liberec.cz/nase-cinnosti/seniori/klubova-cinnost/>

KRAS, P., 2001. *Internet v kostce: užití v běžném životě*. 1. vyd. Praha: Fragment. ISBN 80-7200-493-X.

LIBERECKÝ KRAJ, 2015. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji 2014-2017. In: *Liberecký kraj* [online]. [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page4542/ip-3-rozsireni-nastroju-pro-podporu-systemu-planovani-socialnich-sluzeb-v-libereckem-kraji/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-lk-2014-2017>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2005. Madridský mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí 2002. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [vid. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/1205/madrid.pdf>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2014. *Zpráva o plnění Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 za rok 2013*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. Červen 2014 [vid. 2015-04-10]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/18749/Zprava_2013.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE SOCIÁLNÝCH VĚCÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2015. *Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. [vid. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/files/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/narodny-program-aktivneho-starnutia-roky-2014-2020.pdf>

Mobilný telefón, 2015. In: *WIKIPEDIA – slobodná encyklopédia* [online]. Aktualizované 23.04.2015 [vid. 2015-03-09]. Dostupné z: http://sk.wikipedia.org/wiki/Mobiln%C3%BD_telef%C3%B3n

Notebook, 2015. In: *IT slovník* [online]. [vid. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://it-slovník.cz/pojem/notebook>

ODBOR 71, 2007. 2. Světové shromáždění o stárnutí. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Aktualizované 17.07.2007 [vid. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1215>

ODDĚLENÍ 921, 2014. *Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [vid. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14540/NAP_2013-2017_070114.pdf

- PACOVSKÝ, V., 1990. *O stárnutí a stáří*. 1. vyd. Praha: Avicenum. ISBN 80-201-0076-8.
- PATENTIA, 2015. Teorie o hierarchie potřeb. In: *Patentia o.s., Podpora náhradní rodinné péče a prevence* [online]. [vid. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.paventia.cz/sluzby/dobrovolnictvi-/bio-psycho-socialni-potreby-ditete/teorie-o-hierarchie-potreb/>
- PICHAUD, C., THAREAUVOVÁ, I., 1998. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-184-3.
- POKORNÁ, A., 2010. *Komunikace se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3271-8.
- PRŮCHA, J., VETEŠKA, J., 2012. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3960-1.
- SAK, P., a kol., 2007. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-230-0.
- SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., 2012. *Sociologie stáří a seniorů*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3850-5.
- SENI, 2015. Podoby staroby. In: *Seni* [online]. [vid. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://seni-sk.sk/starostlivost-o-blizkych/podoby-staroby/>
- SENIOR, 2014. In: *Slovník cizích slov* [online]. [vid. 2014-12-10]. Dostupné z: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=senior
- SERVIS-SONYERICSSON, 2015. Pohled do historie. In: *Servis-sonyericsson* [online]. [vid. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.servis-sonyericsson.cz/zajimavosti.html>
- SKLENÁK, V., a kol., 2001. *Data, informace, znalosti a internet*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-409-0.
- STUART-HAMILTON, I., 1999. *Psychologie stárnutí*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-274-2.
- SVOBODA, M., 2014. Citáty o stáří. In: *Citáty slavných osobností* [online]. [vid. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://citaty.net/citaty-o-stari/>

ŠROBÁROVÁ, S., DALÁKOVÁ, S., 2013. *Starostlivosť o seniorov prostredníctvom pobytovej a ternénnej sociálnej práce* [online]. Ružomberok: Verbum vydavateľstvo KU. [vid. 2015-04-07]. ISBN 978-80-8084- Dostupné z: http://www.academia.edu/6553962/Starostlivos%C5%A5_o_seniorov_prostredn%C3%ADctvom_pobytovej_a_ter%C3%A9nnej_soci%C3%A1lnej_pr%C3%A1ce

ŠUŠOL, J., HRDINÁKOVÁ, Ľ., RANKOV, P., 2005. *Informačné a komunikačné technológie vo zvedelávaní*. 1. vyd. Bratislava: Stimul. ISBN 80-88982-97-9.

Tablet, 2015. In: *IT slovník* [online]. [vid. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://it-slovník.cz/pojem/tablet>

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2015. Základné informácie o ER2012. In: *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. [vid. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://www.er2012.gov.sk/zakladne-informacie-o-er2012/>

VAŇO, B., JURČOVÁ, D., MÉSZÁROS, J., 2002. *Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2050*. In: INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky [online]. Bratislava: Inštitút informatiky a štatistiky. [vid. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/prognoza2050vdc2.pdf>

VÍTOVÁ, A., MUŠČÍKOVÁ, M., 2015. Informácie o nás. In: *Jednota dôchodcov na Slovensku–Základná organizácia – Žilina* [online]. [vid. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://jds-zilina.webnode.sk/o-nas/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2002. Usnesení vlády České republiky ze dne 15.05.2002 č. 485. In: *Vláda České republiky* [online]. 2002 [vid. 2015-02-22]. Dostupné z: http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/4BB9233F81FC1A24C12571B60070851A

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2008. Usnesení vlády České republiky ze dne 09.01.2008 č. 8. In: *Vláda České republiky* [online]. 2008 [vid. 2015-02-22]. Dostupné z: [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/78318791FB185F6EC125755C002AF070/\\$FILE/8%20uv080109.0008.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/78318791FB185F6EC125755C002AF070/$FILE/8%20uv080109.0008.pdf)

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2013. Usnesení vlády České republiky ze dne 13.02.2013 č. 108. In: *Vláda České republiky* [online]. 2013 [vid. 2015-02-22]. Dostupné z: [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/F61EFB0376106DBDC1257B1700489C54/\\$FILE/108%20uv130213.0108.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/F61EFB0376106DBDC1257B1700489C54/$FILE/108%20uv130213.0108.pdf)

Prílohy

Príloha 1 – Dotazník (viz text s. 41)

Príloha 1 – Dotazník

DOTAZNÍK

Vážený respondent, respondentka,

do rúk sa Vám dostal dotazník, ktorého zmyslom je zistiť Váš vzťah k informačno-komunikačným technológiám. Dotazník je anonymný. V položkách s možnosťou výberu zakrúžkujte Vašu voľbu, u položiek, s otvorenou odpoveďou stručne napíšte Váš názor. Vaše odpovede mi pomôžu pri vypracovaní diplomovej práce.

Informačné údaje:

Pohlavie(zakrúžkujte): muž žena

Váš vek (napíšte):

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie (zakrúžkujte): základné, stredoškolské s výučným listom, stredoškolské s maturitou, vysokoškolské

1. S kým vo svojom živote najčastejšie komunikujete? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

- A. Rodinou**
- B. Priateľmi**
- C. S lekármi**
- D. So sociálnymi pracovníkmi**
- E. Veľmi nekomunikujem**
- F. S niekým iným, uveďte s kým:**

2. Aký druh informačných a komunikačných technológií najviac využívate: (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

- A. Telefón**
- B. Osobný počítač (notebook) s internetom**
- C. Počítačový tablet s internetom**
- D. Nič také nevyžívam**
- E. Iné:**

**3. Aké sú Vaše potreby v oblasti informačných a komunikačných technológií?
(zakrúžkujte max. 2 možnosti)**

- A. Potreba komunikácie s ľuďmi**
- B. Potreba seberealizácie**
- C. Potreba informovanosti**
- D. Potreba vyjadrovať svoje názory**
- E. Iná potreba:**

4. Na aké účely využívate informačné a komunikačné technológie? (zakrúžkujte max. 2 možnosti).

- A. Komunikácia s rodinou a priateľmi**
- B. Každodenný prístup k správam a informáciám zo sveta**
- C. Platenie účtov**
- D. Prezeranie fotografií, sledovanie filmov, počúvanie hudby**
- E. Písanie a čítanie textu**
- F. Iné (napíšte):**

5. Ste spokojný s využívaním informačných a komunikačných technológií pre komunikáciu? Ak áno, ste spokojný, pretože: (zakrúžkujte max. 2 možnosti, ktoré Vašu spokojnosť vystihujú)

- A. Som kedykoľvek v kontakte s rodinou**
- B. Som kedykoľvek v kontakte s priateľmi**
- C. Necítim sa osamelo**
- D. Mám každodenný prístup k správam a informáciám zo sveta**
- E. Platím účty z domova**
- F. Iné:**

- G. Nie, nie som spokojný s využívaním informačných a komunikačných technológií, pretože:**

6. Vzdelávate sa v oblasti informačných a komunikačných technológií? Ak áno, akým spôsobom?

A. Áno, a to spôsobom:

B. Nie

7. Využívate vo svojom živote internet?

A. Áno

B. Nie (ak ste zakrúžkovali túto možnosť, pokračujte položkou číslo 14)

8. Je pre Vás práca s internetom jednoduchá? Ak nie, napíšte dôvod.

A. Áno

B. Nie (napíšte):

9. Myslíte si, že prostredníctvom internetu má človek – senior väčšie možnosti komunikovať so svojimi blízkymi?

A. Áno (ak ste zakrúžkovali túto možnosť, uveďte dôvod:

B. Nie (ak ste zakrúžkovali túto možnosť, uveďte dôvod:

10. Máte obavy z používania internetu? Ak áno, aké?

A. Áno (napíšte):

B. Nie

11. Na aké účely internet najviac využívate? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

- A. Komunikácia s rodinou a priateľmi**
- B. Každodenný prístup k správam a informáciám zo sveta**
- C. Elektronické bankovníctvo, platenie účtov**
- D. Prezeranie fotografií, sledovanie filmov, počúvanie hudby**
- E. Nakupovanie cez internet**
- F. Počítačové hry**
- G. Iné (napíšte):**

12. Kde internet najviac využívate? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

- A. Doma**
- B. V domove pre seniory**
- C. V internetovej kaviarni**
- D. V knižnici**
- E. U známych, priateľov**
- F. Inde, kde:**

13. Aký spôsob komunikácie prostredníctvom internetu využívate na kontakt s rodinou a priateľmi? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

- A. E-mail, elektronická pošta**
- B. Skype, prostredníctvom ktorého voláte s blízkymi a vzájomne sa vidíte**
- C. Facebook, nadväzovanie nových priateľstiev, zdieľanie fotografií a videí**
- D. ICQ, alebo podobný komunikačný program**
- E. Iné (napíšte):**

NASLEDUJÚ POLOŽKY PRE RESPONDENTOV, KTORÍ V POLOŽKE ČÍSLO 7 UVIEDLI MOŽNOSŤ NIE, VYJADRITE SA K NASLEDUJÚCIM POLOŽKÁM:

14. Mali by ste záujem naučiť sa pracovať s počítačom a využívať jeho možnosti?

A. Áno

B. Nie

15. Aký spôsob výučby by ste považovali za najvhodnejší? (zakrúžkujte max. 2 možnosti)

A. Samouk

B. Pomoc od blízkeho

C. Školiaci kurz

D. Knihy

E. E-learning

F. Iné (napíšte):

Ďakujem za čas strávený pri vyplňovaní dotazníku.

Tatiana Makovníková